

ประสิทธิผลการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมตามความเห็นของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี
อ.เมือง จ.ปทุมธานี

EFFECTIVENESS OF PARTICIPATION ON BUDDHADHAMMA CAMP
PROJECT ACCORDING TO SECONDARY SCHOOL STUDENT
OPINION AT WAT BANGKUDITHONG SCHOOL,
BANGKADI SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT,
PATHUMTHANI PROVINCE

พระสมุห์ชวลิต ปุณณโก (บุญญจักร์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

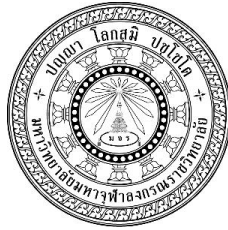
ประสิทธิผลการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมตามความเห็นของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี
อ.เมือง จ.ปทุมธานี

พระสมุห์ชวลิต ปุณฺณโก (บุญญจักร์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Effectiveness Of Participation on Buddhadhamma Camp Project
According to Secondary School Student Opinion at Wat
Bangkudithong School, Bangkadi Subdistrict, Mueang
District, Pathumthani Province

Phrasamu Chawalit Puññako (Boonyajak)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกระดี่ อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมปурณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระราชรัตน์มนี, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ดร.)

กรรมการ

(ดร.ศุภกฤต เดชชานามเมือง)

กรรมการ

(ดร.ชัยชาญ ศรีหามู)

กรรมการ

(พระเทพสุวรรณเมธี, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.ชัยชาญ ศรีหามู
พระเทพสุวรรณเมธี, ดร.

ประธานกรรมการ
กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสมุห์ชวลิต ปุณณโก)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
- ผู้วิจัย** : พระสมุห์ชวลิต ปุณฺณโก (บุญญจักร์)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ดร.ชัยชาญ ศรีหามู, ป.ธ. ๗, ศน.บ. (ศาสนาและปรัชญา), M.A. (Indian Philosophy and Religion), Ph.D. (Philosophy)
 - : พระเทพสุวรรณเมธี, ดร., ป.ธ. ๘, พธ.บ. (ปรัชญา), ศศ.ม. (สันสกฤต), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และ ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ ๑-๓ จำนวน ๑๓๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๑

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๖ และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔ อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๕ คน มัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๔๓ คน และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๔๙ คน มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม จำนวน ๑-๒ ครั้ง ๒๘ คน, ๓-๔ ครั้ง ๖๗ คน ๕-๖ ครั้ง จำนวน ๒๒ คน และมากกว่า ๖ ครั้ง จำนวน ๒๐ คน

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ด้านการเรียน ($\bar{X} = ๔.๒๘$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = ๔.๒๔$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = ๔.๒๑$) และด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๔$) ในด้านการเรียน พบว่า นักเรียนมีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น

ขยันหมั่นเพียร ชอบอ่านหนังสือ แสวงหาความรู้เสมอ ผลการเรียนรู้ได้คะแนนดีขึ้น ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือต่อผู้อื่นมากขึ้น และรู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อต้องประสบปัญหา รู้จักประหยัคมัธยัสถ์ช่วยครอบครัว และเชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส

- Thesis Title** : Effectiveness Of Participation on Buddhadhamma Camp Project According to Secondary School Student Opinion at Wat Bangkudithong School, Bangkadi Subdistrict, Mueang District, Pathumthani Province
- Researcher** : Phrasamu Chawalit Puññako (Boonyajak)
- Degree** : Master of Arts (Buddhist studies)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Dr. Chaichan Srihanu, Pali VII, B.A. (Philosophy and Religion), M.A. (Indian Philosophy and Religion), Ph.D. (Philosophy)
 - : Phratepsuwanmethee, Dr., Pali VIII, B.A. (Philosophy), M.A. (Sanskrit), Ph.D. (Buddhist Studies).
- Date of Graduation** : March 16, 2018

Abstract

The thesis contained 2 objectives; 1) to study of an effectiveness of Buddhadhamma camp resulting to High school students at Wat Bangkudithong School, Bangkadi sub-district, Mueang district, Pathumthani province and 2) to study of factors of an effectiveness of Buddhadhamma camp resulting to High school students at Wat Bangkudithong School, Bangkadi sub-district, Mueang district, Pathumthani province. It was a documentary research. The sampling groups used for research were 137 high school students grade 1-3. The research tools used here was questionnaire with co-efficiency reliability at 0.91.

The findings revealed that the sample was male (57.6%) and female (42.4). Those students who were studying in junior high school grade 1 were 45, grade 2 students were 43, and grade 3 students were 49. Those who used to participate the Buddhadhamma camp 1-2 times were 28, 3-4 times were 67 students and 5-6 times were 22 students, and more than 6 times were 20 students.

An effectiveness of Buddhadhamma camp resulting to High school students at Wat Bangkudithong School, Bangkadi sub-district, Mueang district, Pathumthani province totally was in highest level ($\bar{x} = 4.22$). Considering in each aspect, it found that study aspect was highest ($\bar{x} = 4.28$), social responsibility was high

(\bar{x} =4.14), moral responsibility was high (\bar{x} =4.21) and family was high (\bar{x} =4.14). In study aspect, it showed that students focused on the lesson longer, being patient, loving textbook reading, seeking for knowledge and gaining the better grade in subjects. In aspect of moral responsibility, it found that they can be patient more, having loving-kindness, less selfishness, giving hands to others and using rational thinking for any decision and containing leadership respectively. In aspect of family responsibility, it showed that they ensured and assisted parents when they are in troubles, economic and following their parents' advices with reason. In aspect of social responsibility, it appeared that they loved to join public activities with voluntariness, behaving well as an example one, and devoting themselves to public benefits when having chance respectively.

กิตติกรรมประกาศ

เกล้าฯ ขอประทานโอกาสกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (อุปสมมหาเถระ) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง กรรมการมหาเถรสมาคม ประธานกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เป็นอย่างสูง ที่พระเดชพระคุณฯ ได้เมตตาเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนานี้ขึ้น เพื่อให้โอกาสในการศึกษาอันส่งผลให้เกล้าฯ ได้เข้ามาศึกษาเป็นรุ่นที่ ๒

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาโกมล กมโล รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเพราะได้รับการช่วยเหลืออนุเคราะห์ช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษา ขอกราบขอบพระคุณพระเทพสุวรรณเมธี (สุชาติ กิตติปัญญา) รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม รองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร และขอเจริญพร ดร.ชัยชาญ ศรีหานู ดร.สุพิชฌาย์ พรพิชฌรงค์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาประสาทความรู้ในด้านต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษา และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณกัลยาณมิตรปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา รุ่น ๒ ทุกท่าน ที่ช่วยเป็นกำลังใจให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง ตลอดจนเอื้อเพื่อข้อมูลในการทำวิจัย ตลอดถึงผู้เป็นเจ้าของผลงานทางวิชาการอันทรงคุณค่าทุกท่าน ที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงประกอบในการทำวิจัยเรื่องนี้

คุณงามความดีในการศึกษาค้นคว้าและการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมนำมาบูชาสักการะแด่พระรัตนตรัย และบูชาคุณบุพการี บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดทั้งครูอาจารย์และท่านผู้เป็นเจ้าของตำราที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ยังผลให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในการศึกษาด้วยดี

พระชวลิต ปุญญโก (บุญญจักร์)

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล	๖
๒.๑.๑ ความหมายของประสิทธิผล	๖
๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล	๑๐
๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล	๑๒
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและการดำเนินการโครงการ	๑๔
๒.๒.๑ ความหมายของการดำเนินการ	๑๔
๒.๒.๒ จุดมุ่งหมายของการดำเนินโครงการ	๑๗
๒.๓ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	๑๙
๒.๓.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	๑๙
๒.๓.๒ ลักษณะของความรับผิดชอบ	๒๑
๒.๓.๓ ความหมายของความรับผิดชอบ	๒๒

๒.๓.๔	ประเภทของความรับผิดชอบ	๒๕
๒.๓.๕	ความสำคัญของความรับผิดชอบ	๓๓
๒.๔	ข้อมูลพื้นที่ โรงเรียนวัดบางเตย	๓๔
๒.๕	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๕
๒.๖	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๓๙
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๔๑
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๔๑
๓.๒	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๑
๓.๒.๑	ประชากร	๔๑
๓.๒.๒	กลุ่มตัวอย่าง	๔๑
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๒
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๔
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
๓.๕.๑	การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
๓.๕.๒	สูตรหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๔๖
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๔๙
๔.๑	ข้อมูลทั่วไป	๕๐
๔.๒	ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	๕๑
๔.๓	การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการดำเนินการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกระดี อ.เมืองปทุมธานี จ. ปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๕๕
๔.๔	ปัจจัยที่มีผลของการดำเนินโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกระดี อ.เมืองปทุมธานี จ. ปทุมธานี	๖๐
บทที่ ๕	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๒
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๖๒
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๖๖
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๗๑

บรรณานุกรม	๗๓
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๗๘
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น	๘๒
ภาคผนวก ค จดหมายเชิญผู้เชี่ยวชาญ	๘๔
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่า IOC	๘๙
ภาคผนวก จ รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ	๙๑
ประวัติผู้วิจัย	๙๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไป	๕๐
ตารางที่ ๔.๒	แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม	๕๑
ตารางที่ ๔.๓	แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านการเรียน	๕๒
ตารางที่ ๔.๔	แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	๕๓
ตารางที่ ๔.๕	แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	๕๔
ตารางที่ ๔.๖	แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	๕๔
ตารางที่ ๔.๗	แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ	๕๖
ตารางที่ ๔.๘	แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับชั้น	๕๗

ตารางที่ ๔.๙	แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม	๕๘
ตารางที่ ๔.๑๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ด้านการศึกษา	๕๙
ตารางที่ ๔.๑๑	ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี	๖๐

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย	๔๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ค่ายพุทธธรรม เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่นำพระพุทธศาสนาให้ย้อนกลับมามีบทบาทในการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพัฒนาผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจเรื่องธรรมชาติของโลก และชีวิตที่แท้จริงและฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิต เพื่อให้มีชีวิตที่บริสุทธิ์จริง และสังคมมีความสุขพร้อมกัน การเล็งเห็นคุณค่าของเบญจศีล และเบญจธรรมที่จะนำมาเสริมสร้าง และพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ดังกล่าวแล้วจึงได้กำหนดโครงการอบรมเบญจศีล และเบญจธรรมค่ายพุทธธรรมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาจิตใจ และส่งเสริมให้เยาวชนที่เป็นนักเรียนเป็นคนดี มีเบญจศีล และเบญจธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนน้อมนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จากการดำเนินโครงการอบรมเบญจศีล และเบญจธรรมค่ายพุทธธรรมของโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี มาเป็นระยะเวลา ๕ ปี (เริ่มจัดโครงการครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๕๕) มีผู้ผ่านการอบรมตามโครงการนี้ไปแล้ว จำนวน ๑, ๕๐๐ คน

คนเรานี้จะมีความสุขอย่างแท้จริงได้ ก็ต้องดำเนินชีวิตให้ถูกต้องซึ่งหมายถึง การมีความสุขที่เอื้อต่อการเกิดความสุขของผู้อื่นได้ แต่สภาพของสถานการณ์ปัจจุบันในสังคมไทยชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาวิกฤตอันน่าเป็นห่วงจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วแต่ประการเดียว จึงเน้นการพัฒนาคน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม ให้มีความมั่นคงสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และครอบครัว เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของมนุษย์ การศึกษาสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ฉะนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึก รับผิดชอบ มีค่านิยมอันดีงาม มีสติปัญญา มีสุขภาพ อนามัยที่ดี และมีทักษะในการประกอบสัมมาชีพ การฝึกอบรมหากดำเนินตามแบบวิถีพุทธจะสามารถเดินทางไปได้อย่างมีพลังในการสร้างสรรค์อนาคตของเยาวชน ประเทศชาติ และชาวโลกให้เป็นวิถีแห่งสันติสุขยั่งยืน^๑

^๑ พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต), *เพื่ออนาคตการศึกษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๐), หน้า ๑๘.

การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้คนเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยในการผลิตเพื่อสนองความต้องการ การพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์น้อยลง และการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายต้องการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดียิ่งกว่าผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดติด ปัญหาทางด้านศีลธรรมและปัญหาด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศในระยะยาวการพัฒนาคุณภาพของคนซึ่งปรารถนาต้องพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และทักษะฝีมือเพื่อให้เป็นคนดีมีคุณธรรมมีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาประเทศมีความสมดุลยั่งยืนบนพื้นฐานความเป็นไทยโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี ได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมคุณธรรมค่านิยมพุทธธรรมมาหลายครั้ง มีหลักสูตรครอบคลุมทั้งทางด้านกิจกรรม วัฒนธรรมและศีลธรรมอาจใช้เวลา ๒ คืน ๓ วัน หรือ ๔ คืน ๕ วัน ที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมาย การจัดโครงการฝึกอบรมที่วัดบางกุฎีทอง จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการนั้นได้ใช้หลักการ และวิธีการดำเนินการจัดฝึกอบรมร่วมกันทั้งฝ่าย บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ คณะ บุคคลที่รับผิดชอบในดำเนินการ และมีการประเมินผลอย่างชัดเจน และนำผลการตรวจสอบและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาโครงการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประโยชน์ยิ่งขึ้นในครั้งต่อ ๆ ต่อไป

โครงการฝึกอบรมของวัดใช้หลักแนวคิดของหลวงปู่พุทธทาสและหลวงปู่ปัญญานันทภิกขุ เพื่อการจัดหลักสูตรโดยทุกคนที่เข้ารับการฝึกอบรมต้องถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมทางศาสนา ยึดหลักอยู่อย่างต่ำกระทำอย่างสูง คือ ยึดทำดี เพื่อชีวิตของท่านปัญญานันทภิกขุ เพื่อการรู้จักตนเอง คือ ทำดีเป็นพุดดี เป็นเพราะคนดีเป็นและไปสู่สถานที่ดี เป็นเกาะของกิจกรรมยึดหลัก คือ เรื่องง่าย ประโยชน์สูงสุด ประวัติน่าสูงและถูกต้องตามธรรมวินัยซึ่งเป็นภาคปฏิบัติตามแนววิถีพุทธคือต้องรักษาศีล ๘ พระภิกษุเป็นผู้ให้การศึกษาอบรมตามแนวพุทธวิธีการสอนตามหลักสูตรของวัดเป็นการให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดทักษะและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชาวพุทธเป็นการให้โอกาสแก่ชีวิตในการนำตนเองเข้าหาธรรมะเพื่อพัฒนาตนเองพัฒนางานและพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมซึ่งเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาอย่างมากของโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี” เพื่อให้มีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับประสิทธิผลในด้านต่าง ๆ ของโครงการ และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาวางแผนส่งเสริม และพัฒนาให้เยาวชนที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจต่อพระพุทธศาสนามากขึ้น เป็นการประเมินว่าโครงการอบรมเบญจศีล และเบญจธรรมค่ายพุทธธรรมของโรงเรียน วัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้มากน้อยเพื่อใด โดยทำการประเมินโครงการอบรมทั้งระบบอย่างครอบคลุม ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ (output) คือ ด้านการดำเนินงาน ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เข้ารับการอบรม คือเจตคติและพฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านการอบรมส่งผลต่อนักเรียนด้านการเรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และด้านการรับผิดชอบต่อสังคม อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุง และพัฒนาโครงการอบรมให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นในโอกาสต่อ ๆ ไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี

๑.๓ ปัญหาเพื่อการวิจัย

๑.๓.๑ ประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของนักเรียนที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่พบ และการปรับปรุงโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมค่ายพุทธธรรม เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมประกอบด้วยความหมายของคุณธรรมและจริยธรรมองค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรมประโยชน์และความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมวิธีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมและรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม และค่ายพุทธธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียน วัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี จำนวนนักเรียนมัธยมทั้งหมด ๑๖๕ คน^๒

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี ปีการศึกษา ๒๕๖๐

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เริ่มตั้งแต่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง ๒๕ ม.ค. ๒๕๖๑

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรมต่างกัน มีประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่างกัน

^๒ ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ปีการศึกษา ๒๕๖๐, (๑๐ มิ.ย. ๖๐), [ออนไลน์], แหล่งที่มา <https://data.bopp-obec.info/> [๑๑ กันยายน ๒๕๖๐].

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิผล หมายถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาหลักสูตร ทำคะแนนความพึงพอใจต่อโครงการฝึกอบรมคุณธรรมค่ายพุทธธรรมการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและสืบสานพระพุทธศาสนาเผยแพร่ธรรมเพื่อวินิจฉัยตัดสินคุณค่าของโครงการ ฝึกอบรมคุณธรรมค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม ของวัดบางกุฎีทอง จังหวัดปทุมธานี

การดำเนินการโครงการ หมายถึง กิจกรรมที่วัดบางกุฎีทอง จังหวัดปทุมธานี จัดให้มี ขึ้นเพื่อการถ่ายทอดฝึกฝนอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรม

ค่ายพุทธธรรม หมายถึง โครงการฝึกอบรมคุณธรรมที่วัดจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วม โครงการได้รับการฝึกอบรมคุณธรรมตามระยะเวลาที่กำหนดโดยจัดให้แก่แก่นักเรียนที่กำหนดศึกษาชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ ๑-๓

หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมค่ายพุทธธรรม หมายถึง ขอบเขตของสาระทางด้าน คุณธรรมที่วัดบางกุฎีทอง จังหวัดปทุมธานี ใช้สอนแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ ๑-๓

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อ นักเรียนระดับมัธยมของโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ในการนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ และขอนำเสนอเพื่อแสดงถึงความชัดเจนในประเด็นของการวิจัย และนำไปสู่การวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๑. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล
๒. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ
๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๔. กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

๒.๑.๑ ความหมายของประสิทธิผล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

..การจะทำงานให้มีประสิทธิผลและให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่นนั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้อง ทำด้วยความรับผิดชอบสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์ที่แท้จริงของงาน สำคัญที่สุด ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบ เพราะ ความรับผิดชอบ คือ หน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำอะไรสักสิ่งอย่างใด..^๑

...การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสุจริตกาย สุจริตใจ ด้วยจิตความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และด้วยความถูกต้องตามเหตุ ตามผล จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วนแท้จริง...^๒

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล ดังต่อไปนี้

^๑ สถาบันบันลือธรรม, พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช เฉลิมฉลอง ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙

ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น ๑ ตัวการที่เป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายของการบริหารงานหรือการจัดการว่าประสบผลสำเร็จเพียงใด ๒ หรือหมายถึง ความสามารถขององค์การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ (Integration) การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (Adaptability) การปรับตัวขององค์การให้ สอดคล้องกับสังคม (Social relevance) และผลผลิตขององค์การ (Productivity)^๓

ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นเรื่องของการกระทำใด ๆ หรือ ความพยายามใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้น การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิผลสูงต่ำเพียงใดขึ้นกับว่าผลที่ได้รับนั้น ตรงครบถ้วน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และใช้พลังงานน้อยเพียงใด

ประสิทธิผล อาจพิจารณาเป็น ๒ ระดับ คือ ประสิทธิภาพของบุคคล และ ประสิทธิภาพขององค์การ

๑) ประสิทธิภาพของบุคคล คือ ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานใด ๆ หรือ ปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จ ทำให้บังเกิดผลตรงและครบถ้วนตามที่มิวัตุประสงค์ไว้ ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะคุณภาพ เช่น ความถูกต้อง ความมีคุณค่า ความเหมาะสมต้งาม ตรงกับความคาดหวังและความต้องการของของหมู่คณะ สังคม และผู้จะนำผลนั้นไปใช้เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เป็นการปฏิบัติด้วยความพอใจ ปฏิบัติเต็มความสามารถ ปฏิบัติด้วยการเลือกสรรกลวิธีและเทคนิควิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุผลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพอย่างสูงสุดแต่ใช้ทุนทรัพยากร และระยะเวลา น้อยที่สุด

๒) ประสิทธิภาพขององค์การ ตามแนวความคิดตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นความพยายามที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง (Segmentation) การปฏิบัติงานขององค์การ ทำให้ขาดความร่วมมือร่วมใจตลอดจนไม่อาจริเริ่มสร้างสรรค์และไม่อาจจัดการกับความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้จึงเกิดแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดดั้งเดิมคือแนวความคิดแบบผสมผสาน (Integration Approach) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างสิ่งใหม่ ๆ โดยมองภาพรวมว่ามีสิ่งใด เกี่ยวข้องในขอบเขตที่กว้างขวางและเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นเข้าด้วยกัน ลักษณะของ แนวความคิดนี้จะไม่หลบเลี่ยงความขัดแย้งแต่จะมองสิ่งขัดแย้ง (Conflicts) เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น แนวทางนี้จึงเป็นพลวัต (Dynamic) มีเป้าหมายอยู่ที่การพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยดี หรือหมายถึงความสามารถของ

^๓ อรุณ รักธรรม, ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่: การบริหารองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๒๕๗.

องค์การในการบรรลุเป้าหมาย ที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพอใจในงาน และองค์การโดยส่วนรวม สามารถปรับตัว และพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้^๔

ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการบรรลุเป้าหมาย ที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพอใจในงาน และองค์การโดยส่วนรวม สามารถปรับตัว และพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้^๕

เกณฑ์ของควมามีประสิทธิผลขององค์การ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ ๕ อย่าง คือ

๑) การผลิต (Production) องค์การมีประสิทธิผลถ้าองค์การสามารถดำเนินการผลิตให้ได้ผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้ตรงกับความต้องการขององค์การ

๒) ประสิทธิภาพ (Performance) องค์การมีประสิทธิผลถ้าอัตราส่วนระหว่างปัจจัยทรัพยากร (Inputs) ที่ใช้ กับผลผลิต (Outputs) มีความเหมาะสมในลักษณะที่ใช้ปัจจัยทรัพยากรได้คุ้มค่า

๓) ความพึงพอใจ (Satisfaction) องค์การมีประสิทธิผลถ้าผลการดำเนินงานขององค์การนำมาซึ่งความสำเร็จสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของสมาชิกในองค์การ

๔) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) องค์การมีประสิทธิผลถ้าองค์การมีกลไกที่สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งภายในองค์การ และภายนอกองค์การ

๕) การพัฒนา (Development) องค์การมีประสิทธิผลถ้าองค์การสามารถเพิ่มพูนศักยภาพ (Potential) และวิสัยสามารถ (Capacity) ขององค์การให้เจริญก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

ความหมายของประสิทธิผลทั้งระดับบุคคลและระดับองค์การมีความหมายครอบคลุมถึงผลการดำเนินงานที่สนองวัตถุประสงค์ได้ผลดีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและยังครอบคลุมถึงกระบวนการดำเนินงานที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และใช้วิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งก็คือรวมถึงประสิทธิภาพนั่นเอง^๖

^๔ มัชวาท สุวรรณเรือง, “ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันปราชัยของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๕๒.

^๕ มัชวาท สุวรรณเรือง, ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันปราชัยของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัด นครราชสีมา, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๔-๒๗.

^๖ สมใจ ลักษณะ, การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน, (กรุงเทพมหานคร: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๕-๖

ประสิทธิผลองค์กร (Organization effectiveness) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยประยุกต์ตามแนวความคิดของ Kaplan และ Norton ซึ่งประกอบด้วยมุมมอง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านผู้รับบริการ ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา

๑) ประสิทธิภาพด้านการเงิน (Financial Perspective) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด โปร่งใส สามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทั้งในการแสวงหางบประมาณและทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาวขององค์กร

๒) ประสิทธิภาพด้านผู้รับบริการ (Customer Perspective) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่สนับสนุน เช่น ความพึงพอใจของผู้ปกครองหรือผู้เข้ามาติดต่อกับสถานศึกษาในด้านการให้บริการทางวิชาการ หรือบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียน นักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและบริการ ความพึงพอใจของชุมชน เป็นต้น

๓) ประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการบริหารภายใน ตั้งแต่การวิเคราะห์การกำหนดทรัพยากรที่ต้องการในการบริหาร เช่น การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การสร้างและปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การสนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เป็นต้น

๔) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในระยะยาว ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรภายในองค์กรเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างดี และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสถานศึกษาในอนาคต^๗

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การวัดผลผลิต (Output) การดำเนินงานหรือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งถือว่า ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย (Goal accomplishment) ซึ่งในบางครั้งไม่ได้คำนึงถึงปริมาณของทรัพยากรที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่ใช้ในกระบวนการ แต่จะคำนึงถึงการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง โดยคำนึงความสามารถบรรลุเป้าประสงค์ (Goals) ที่กำหนดไว้ และต้องมี

^๗ สมจิตร พิงพรรษา, “การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาเครือข่ายคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

ประสิทธิผลในการทำงานในระดับสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าผลที่ได้รับนั้นตรงครบถ้วน ทั้งในด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในองค์การ ปรากฏว่า มีผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการประสิทธิผลในองค์การไว้ ดังนี้

ประสิทธิผลในองค์การ นอกจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย อันเป็นความมีประสิทธิภาพโดยทั่วไปแล้ว การประเมินประสิทธิผลอาจพิจารณาได้จากคุณภาพของผลผลิตหรือบริการพื้นฐานขององค์การหรือความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์การ ความพร้อมหรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานที่เฉพาะเจาะจงเมื่อถูกขอร้องให้ทำผลตอบแทนหรือผลกำไรที่ได้รับจากการผลิตสินค้าและบริการ เป็นต้น ดังนั้น กิจกรรมขององค์การที่เป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติงานขององค์การว่ามีประสิทธิผลหรือไม่จึงประกอบไปด้วย กิจกรรมต่อไปนี้คือ การได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานการใช้ปัจจัยนำเข้าอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิตความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการของ องค์การ การปฏิบัติงานด้านเทคนิควิชาการและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล การลงทุนในองค์การ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กับพฤติกรรมในองค์การและการตอบสนองความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและของกลุ่ม^๘ ได้รวบรวมแนวความคิดและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวัดประสิทธิผลขององค์การ โดยการใช้แบบจำลองของการประเมินประสิทธิผลขององค์การ (Models of Organizational Effectiveness) ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพขององค์การที่มีอยู่ในขณะนี้ สามารถแยกออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะแรก โดยเฉพาะในยุคต้น ๆ ของการศึกษา ใช้แนวความคิดที่จะใช้เพียงหลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่งเท่านั้น ในการประเมินประสิทธิผลขององค์การ เช่นวัดจากความสามารถในการผลิตเพียงอย่างเดียวเป็นเกณฑ์ เป็นต้น แนวความคิดนี้เรียกว่า เครื่องวัดประสิทธิผลเดียว หรือ Univariate Effectiveness Measures ส่วนอีกลักษณะหนึ่งที่ตรงกันข้ามกับลักษณะแรกคือ ใช้เกณฑ์หลายอย่างหรือ Multivariate Effectiveness measures ซึ่งจะแยกพิจารณา ดังนี้^๙

^๘ จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, การบริหารและการพัฒนาองค์การ, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารและพัฒนาองค์การ (หน่วยที่ ๒), (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๐), หน้า ๒๔๓

^๙ ภาณี กิริติบุตร, การพัฒนาประสิทธิผลขององค์การ, ๒๕๒๙, หน้า ๕๒.

๑) เครื่องมือวัดประสิทธิผลเดี่ยว

เป็นความพยายามเบื้องต้นของนักจิตวิทยาอุตสาหกรรมและนักสังคมวิทยาในการประเมินประสิทธิผลขององค์การ โดยมุ่งไปที่การเสาะแสวงหาเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด การใช้ตัวแปรเดี่ยวหรือเกณฑ์เดี่ยวแต่ละตัวเป็นเครื่องมือวัดประสิทธิผลนั้นก่อให้เกิดปัญหาคือ

๑. เป็นการยากที่จะยอมรับว่าตัวแปรเหล่านี้โดยตัวของมันเองนั้นกว้างขวางพอเพียงที่จะใช้วัดประสิทธิผลขององค์การได้ เช่น วัดประสิทธิผลจากอัตราการลาออกของพนักงาน แต่เพียงอย่างเดียว เป็นต้น

๒. ตัวแปรหลายตัวซึ่งใช้ในการวัดประสิทธิผล เช่น ความพึงพอใจ มีลักษณะของการใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยหรือผู้บริหารว่านั่นคือสิ่งที่ควรจะเป็น แทนที่จะใช้ตัวแปรซึ่งเป็นกลางในการวัดความสามารถขององค์การในการบรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ

๓. ปัญหาสำคัญที่สุดคือปัญหาการผสมผสานตัวแปรเดี่ยวๆ เหล่านี้เข้าด้วยกัน เพื่อเข้าใจถึงอิทธิพลของตัวแปรเหล่านี้ต่อประสิทธิผลขององค์การ เช่น การให้ความหมายของประสิทธิผลหมายถึง ความสามารถในการผลิต ก็ไม่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียกว่าประสิทธิผลได้ดีขึ้นแต่อย่างใด อาจกล่าวได้ว่าตัวแปรเดี่ยว ๆ แต่ละตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิผลขององค์การ แต่ตัวแปรเหล่านั้นมิใช่ตัวประสิทธิผลขององค์การ

๒) เครื่องมือวัดประสิทธิผลหลายอย่าง

เป็นวิธีการหนึ่งในการวิเคราะห์ประสิทธิผลในองค์การ ประกอบไปด้วยความพยายามในการสร้างแบบจำลองซึ่งมีการสร้างฐานคติ (Hypotheses) และนำไปทดลองหรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จขององค์การ ซึ่งแบบจำลองเหล่านี้มีประโยชน์ มากกว่าเครื่องมือวัดประสิทธิผลเดี่ยว เพราะแบบจำลองต่าง ๆ พยายามแสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ สัมพันธ์กัน

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในองค์การ คือ การดำเนินการให้มีประสิทธิผลเป็นเครื่องมือวัดปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างองค์การ (Determinants of organization structure) โครงสร้างองค์การ (Organization structure) การจัดรูปแบบองค์การ (Organization design) และการบริหารจัดการ (applications) เป็นต้น ในระดับของการปฏิบัติงานที่องค์การคาดหวังหรือวางแผนไว้ สามารถบรรลุหรือสำเร็จลุล่วงไปได้ และทำบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้ ด้วยการสนับสนุนเกื้อกูลกันของสมาชิก การติดต่อสื่อสารที่ดีภายใต้การใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์การมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

ปัจจุบันมีการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพ (Effectiveness) กันอย่างแพร่หลายและมีการนิยามความหมายแตกต่างกันอยู่ในความเข้าใจของนักวิชาการสาขาต่าง ๆ เช่น นักเศรษฐศาสตร์ ให้ความสำคัญประสิทธิผลว่าคล้ายกันกับผลกำไร หรือผลประโยชน์ของการลงทุนส่วนบุคคลผู้จัดการฝ่ายผลิต ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพหรือปริมาณของผลผลิตที่เป็นสินค้าหรือบริการ สำหรับนักวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญที่เป็นนวัตกรรมหรือผลผลิตใหม่ ๆ และนักสังคมสงเคราะห์มองประสิทธิภาพในรูปของคุณภาพและชีวิตการทำงาน^{๑๐}

ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลที่เกิดจากการจัดกระทำขององค์การหรือคณะบุคคล ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้^{๑๑} เป็นความสามารถขององค์การในการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้^{๑๒} เห็นได้ว่า ประสิทธิภาพองค์การนั้นจะมองไปที่การดำเนินงานขององค์การให้บรรลุเป้า หมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งองค์การต่าง ๆ มักจะมุ่งทำงานเพื่อเป้าหมาย หลายอย่าง ดังนั้น การประเมินประสิทธิภาพองค์การจึงจำเป็นต้องครอบคลุมถึงเกณฑ์ หลายประการ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพองค์การต่อไป^{๑๓} นักวิชาการที่ให้ความหมายประสิทธิภาพโดยนำเกณฑ์ของความเป็นระบบมาใช้ เช่น ไชน์ ให้ความสำคัญประสิทธิภาพของระบบองค์การ ว่า หมายถึง สมรรถนะขององค์การในการที่จะอยู่รอด ปรับตัว รักษาสภาพและเติบโตไม่ว่าองค์การนั้นจะมีหน้าที่ใดที่จะต้องกระทำให้ลุล่วงไป^{๑๔} ส่วน มอทท์ ให้ความสำคัญในแง่ของปริมาณและคุณภาพของการผลิต^{๑๕} ประสิทธิภาพ ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการยืดหยุ่น การหาประสิทธิภาพแตกต่างจากการหาประสิทธิภาพ เนื่องจากประสิทธิภาพนั้นมองผลตอบแทนในรูปของตัวเงิน แต่โครงการที่เกี่ยวกับบริการสังคม การศึกษา สาธารณสุขการจะวัดผลคุณภาพต่าง ๆ ของสุขภาพ คุณภาพชีวิต ความสุนทรีย์ของชีวิต ยากที่จะ

^{๑๐} Steers, R. M., **Organizational effectiveness: Abehavioral view.** (Santa Monica, California : Goodyear Publishing Company, Inc, 1977), p. 1.

^{๑๑} บุญเรือง ศรีเหรียญ, “การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับชั้นลดหลั่นสอดแทรกเชิงเส้น”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^{๑๒} Northcraft, Gregory B., and Neale, Margaret A., Dyadic negotiation: The twoperson game. In Bazerman, M.H., Lewicki, R.J., and Sheppard, B. (Eds.), **Research in Bargaining and Negotiating in Organizations, Volume 3**, (Greenwich, CT: JAI Press, 1990), p. 6.

^{๑๓} Steers, R.M., **Organizational effectiveness: Abehavioral view**, pp. 1-2.

^{๑๔} ภรณ์ กীরติบุตร, **การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กร**, หน้า ๗.

^{๑๕} Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration: Theory Research and Practice: 4 th ed.** (New York: Harper Collins, 1991), p. 398.

กำหนดเป็นมาตรฐานเงิน ค่าตอบแทนที่หาจึงมักใช้การหาประสิทธิผลโดย นำผลได้มาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ว่าบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยอย่างไร^{๑๖}

ในการวิเคราะห์ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) คือ การประเมินความสำเร็จของงาน/โครงการเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ก่อน โดยเป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นเกณฑ์ประเมินขีดความสำเร็จในการดำเนินงาน การพิจารณา ขีดความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ เพียงลำพังโดยไม่พิจารณาร่วมไปกับระดับของวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นย่อมจะไม่มี ความหมายมากนัก^{๑๗}

ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพึงพอใจในงาน และองค์การโดยส่วนรวมสามารถปรับตัวและพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้^{๑๘}

ทฤษฎีในการศึกษาประสิทธิผลขององค์การการนิยามประสิทธิผลเพียงมิติเดียวยังไม่เพียงพอว่า โรงเรียนหรือองค์การมีประสิทธิผลหรือไม่มีประสิทธิผล ยังขึ้นอยู่กับเกณฑ์ ที่ถูกใช้ประเมินด้วย การจะบอกได้ว่าในเขตพื้นที่หนึ่งจะมีประสิทธิผลมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ หรือ การจะใช้เกณฑ์ในการวัดประสิทธิผล เพื่อการวางแผนการเปลี่ยนแปลงองค์กร จำเป็นต้องมีรูปแบบทฤษฎีเป็นแนวในการประเมิน ซึ่ง ฮอย และมิสเกล เสนอไว้เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำงานให้มีประสิทธิผล ดังนี้

๑. ประสิทธิผลขององค์การตามรูปแบบการบรรลุเป้าหมาย (Goal Model of Organizational Effectiveness) การให้นิยามของประสิทธิผลขององค์การโดยทั่วไป คือ ระดับของการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเอทซีโอ^{๑๙} ได้นิยามเป้าหมายขององค์การไว้กว้าง ๆ ว่า “เป้าหมายขององค์การเป็นภารกิจที่องค์การพยายามทำให้บรรลุผล” องค์การหนึ่งจะมีประสิทธิผลถ้าผลผลิตสุดท้ายบรรลุผลหรือบรรลุเป้าหมายขององค์กรมากกว่าประสิทธิผลขององค์การในรูปแบบของการบรรลุเป้าหมาย จะมีความแตกต่างกันของเป้าหมายในเชิงปฏิบัติการและเป้าหมายในเชิงหลักการ^{๒๐}

^{๑๖} พิตร ทองซัน, **หลักการวัดผล : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์วิงบุรพา, ๒๕๔๑), หน้า ๙๓-๙๔.

^{๑๗} สมคิด แก้วสนธิ และภิรมย์ กมลรัตนกุล, **การวิเคราะห์และการประเมินผลบริการสาธารณสุข**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๑๗๓.

^{๑๘} อนันต์ แก้วยานะ, **ประสิทธิผลการบริหารหลักสูตร ศึกษาเฉพาะกรณี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐.

^{๑๙} Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration: Theory Research and Practice: 4 th ed.** (New York: Harper Collins, 1991), p. 375.

^{๒๐} Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration: Theory Research and Practice: 6 th ed.** (New York: Harper Collins, 2001), p. 290.

๒. ประสิทธิภาพของการตามรูปแบบระบบทรัพยากร (System Resource Model of Organizational Effectiveness) การให้คำนิยามประสิทธิภาพของการตามรูปแบบระบบทรัพยากร หมายถึง ความสามารถขององค์กรที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ขององค์กรตามสภาวะแวดล้อมเป็นอย่างดี และการลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีค่าและทรัพยากรที่ขาดแคลน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของเกณฑ์ประสิทธิผล และรูปแบบนี้มุ่งให้ความสนใจต่อความสามารถขององค์กรเพื่อให้ได้มา ซึ่งผลประโยชน์ นอกจากนี้การนิยามประสิทธิผลยังเน้นถึงความสำคัญของกระบวนการที่ต่อเนื่อง ของการแลกเปลี่ยน การแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ขาดแคลนและมีค่าตามรูปแบบระบบ ทรัพยากรโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมากจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตโดย การทำผลประโยชน์กับผู้ปกครองและนักเรียนหรือผู้ออกกฎหมาย ดังนั้น เกณฑ์การวัดประสิทธิผลจะกลายเป็นความสามารถที่จะได้มาซึ่งทรัพยากรขององค์กร^{๒๑}

๓. ประสิทธิภาพของการตามการบูรณาการรูปแบบการบรรลุเป้าหมายและรูปแบบระบบ ทรัพยากร (An Integrated Goal and System Resource Model Effectiveness) มีข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญร่วมกันอย่างหนึ่งของทั้งรูปแบบการบรรลุเป้าหมายและรูปแบบระบบทรัพยากร คือ ความเป็นไปได้และเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาที่จะนำไปสู่เกณฑ์การประเมิน ๑ ชุด และนั่นก็เป็น ประสิทธิภาพของการ ในรูปแบบการบรรลุเป้าหมาย ประสิทธิภาพของการดูจากการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย มีการจัดกระทำกับสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ นักเรียน บุคลากร เทคโนโลยี และวัตถุอื่น ๆ เช่น เงินเพื่อใช้แลกเปลี่ยนกับทรัพยากรอื่น ๆ ส่วนรูปแบบระบบทรัพยากรเป็นระบบ เปิดให้ความสำคัญเกี่ยวกับความกลมกลืน (Harmony) ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในองค์กร ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการบริหาร การตัดสินใจ การสื่อสารการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและการนำบุคลากรในองค์กร^{๒๒}

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและการดำเนินการโครงการ

ความหมายของโครงการ หมายถึงแผนงานหรือกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการ ดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้

๒.๒.๑ ความหมายของการดำเนินการ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวคิด ดังนี้

^{๒๑} Hatry, Harry P., Marita Alexander, and James R, Fountain, **Service Efforts and Accomplishments Reporting: Elementary and Secondary Education.** (Norwalk, CT : Governmental Accounting Standards Board, 1989), pp. 189-198

^{๒๒} Hoy, Wayne. K and Cecil G.Miskel, **Educational Administration: Theory Research and Practice: 6th ed,** p. 293.

สุวิมล ติรกานันท์ (๒๕๔๓ : ๑๗) ได้กล่าวถึงความหมายของการดำเนินการ คือ กระบวนการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ ส่วนสำราญ มีแจ้ (๒๕๔๔ : ๑๕-๑๖) ได้สรุปว่าการดำเนินการจะเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบคุณค่าและการตัดสินใจ และได้รวบรวมความหมายของการดำเนินการไว้ ดังนี้

๑. การดำเนินการ คือการพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าคุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไปหรือไม่ ในทางการศึกษา คือ การพิจารณาคูณค่าของการลงทุนทางการศึกษานั้นเอง

๒. การดำเนินการ คือการประมาณคุณค่าของงานทางการศึกษา เช่นหลักสูตรวิชาต่างๆหรือกระบวนการสอน ฯลฯ

๓. การดำเนินการ = ผลตัดสินเปรียบเทียบ = ข้อมูลจากผลงานจริง ข้อมูลจากผลงานที่พึงปรารถนา

๔. การดำเนินการ คือกระบวนการที่ช่วยผู้ตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกสาระบางอย่างการรวบรวมสาระ การวิเคราะห์สาระ แล้วรายงานสรุปผลให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเลือก

๕. การดำเนินการ คือกระบวนการประมาณค่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับการยอมรับคุณค่าเฉพาะบางอย่างและใช้เครื่องมือสังเกตหลายแบบเป็นพื้นฐานการตัดสินใจคุณค่า

๖. การดำเนินการ คือการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานสำหรับการตัดสินใจและตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน

๗. การดำเนินการ คือขบวนการพิจารณาค่าหรือจำนวนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

สำหรับ**สมหวัง พิธิยานุวัฒน์** (๒๕๒๔ : ๑) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการว่าคือ กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบส่วนประกอบการกับเกณฑ์มาตรฐาน อีกนัยหนึ่งการดำเนินการเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศสำหรับตัดสิน

๘. คุณค่าของโปรแกรมการศึกษา ผลิตผลกระบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรมหรือทางเลือกต่างๆ ที่ออกแบบเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จุดเน้นของการดำเนินการคือการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะผลการดำเนินการมีความเฉพาะสูงมากที่แตกต่างกับผลการวิจัยที่มีความเป็นสากลสูงข้อคิดนี้สอดคล้องกับ **สมคิด พรหมจ้อย** (๒๕๔๒ : ๒๙) ให้ความหมายของการดำเนินการไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพสูงเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงานตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การดำเนินการผลเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ/แผนงาน กล่าวคือ แผนงาน/โครงการที่ดำเนินการไปแล้ว ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของ

โครงการและแผนงานหรือไม่เพียงใด สามารถทำได้ทั้งการดำเนินการก่อนเริ่มโครงการ การดำเนินการ ขณะที่แผนงาน/โครงการกำลังดำเนินการอยู่และการดำเนินการผลแผนงาน/โครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว^{๒๓}

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ได้รวบรวมความหมายของคำว่าประเมินของนักประเมินไว้ ดังนี้ Shertzer ได้กล่าวว่าหมายถึง การมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การตัดสินเพียงพอของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง Mehrens Lehman ได้กล่าวว่า ๒ ความหมาย คือ

๑) การตัดสินความสอดคล้องต้องกันระหว่างการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์

๒) การตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญหรือกระบวนการที่คน ๆ หนึ่งตัดสินความพึงพอใจหรือคุณค่าของบางสิ่งบางอย่าง Brown ได้กล่าวไว้ว่าหมายถึงการตีความหมายในเชิงปฏิบัติการของบุคคล โดยตีค่าตีราคาในสิ่งนั้น เพื่อตอบสนองคำถามว่าดีแค่ไหน Chase ได้กล่าวไว้ว่า หมายถึงการนำจำนวนที่ได้จากการวัดมาเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าของจำนวนที่สังเกตได้ Good ได้กล่าวไว้ว่า หมายถึงกระบวนการค้นหาหรือตัดสินคุณค่าหรือจำนวนของบางสิ่งบางอย่าง โดยใช้มาตรฐานของการดำเนินการ รวมทั้งการตัดสินโดยอาศัยเกณฑ์ภายใน/หรือเกณฑ์ภายนอก Shuffle beam กล่าวไว้ว่า หมายถึงกระบวนการรวบรวมและเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจที่ดีที่สุดสำหรับทางเลือกที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง และได้ให้ความหมายของการประเมินเป็น ๒ ความหมายคือ

๑) การดำเนินการในความหมายของการวัดผล เป็นการดำเนินการที่ได้พัฒนาขึ้นตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ของการวัด โดยเน้นความเป็นปรนัย ความเที่ยงตรง ของการวัดเป็นมาตรฐานของเครื่องมือการวัดและการตีความหมายจากคะแนนที่วัดได้

๒) การดำเนินการในความหมายของการวิจัย เป็นการดำเนินการที่ได้นำระเบียบวิธีวิจัย มาประยุกต์ใช้ เพื่อตัดสินและพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งมีการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงที่เนื่องมาจากการนำนโยบาย แผนงานและโครงการไปปฏิบัติ^{๒๔}

พิสนุ พองศรี ได้กล่าวว่า การดำเนินการหมายถึงกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้^{๒๕}

^{๒๓} สมคิด พรหมจ้อย, **เทคนิคการประเมินโครงการ**, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙

^{๒๔} เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๖

^{๒๕} พิสนุ พองศรี, **วิจัยทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทียมฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๔

รัตนะ บัวสนธ์ ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินการหมายถึงกระบวนการรวบรวมข้อมูลของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินใจให้คุณค่าต่อข้อมูลของสิ่งนั้น ๆ^{๒๖}

สรุปความหมายของการดำเนินการคือการเปรียบเทียบคุณค่าและการตัดสินใจเป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจ โดยอาศัยเทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์พิจารณาผลการดำเนินการว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

๒.๒.๒ จุดมุ่งหมายของการดำเนินโครงการ

จุดมุ่งหมายของการดำเนินการตามการจำแนกประเภทของการดำเนินการ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. จำแนกโดยยึดจุดมุ่งหมาย และลักษณะการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเป็นเกณฑ์ แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑ ประเมินเพื่อปรับปรุงหรือการดำเนินการความก้าวหน้า เป็นการดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่างาน กิจกรรมที่วางแผนไว้เป็นไปตามแผนหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

๑.๒ การดำเนินการเพื่อสรุปผลหรือการดำเนินการรวมสรุป เป็นการดำเนินการที่มุ่งตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนและความสำเร็จของการใช้หลักสูตร

๒. จำแนกโดยยึดช่วงเวลาที่ทำการดำเนินการเป็นเกณฑ์ จำแนกได้ ๓ ประเภท คือ

๒.๑ การดำเนินการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการดำเนินการเพื่อตรวจสอบความจำเป็นเหมาะสมของตัวหลักสูตร ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของเอกสารคู่มือครู และแนวทางการจัดการเรียนหลักสูตรอบรมครู เป็นต้น

๒.๒ การดำเนินการขณะนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาการดำเนินงานตามแผน จุดเด่น จุดอ่อน มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

๒.๓ การดำเนินการหลังการการใช้หลักสูตร เป็นการดำเนินการเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ ของหลักสูตร ความรู้ความสามารถของผู้เรียน การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถนำความรู้ ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด

๓. จำแนกโดยยึดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเป็นเกณฑ์ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑ การดำเนินการโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก เป็นการดำเนินการที่เน้นการตรวจสอบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าทำได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

^{๒๖} รัตนะ บัวสนธ์, การประเมินโครงการ/การวิจัยเชิงปริมาณ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๐) หน้า ๘.

๓.๒ การดำเนินการที่อิสระไม่ยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นการดำเนินการผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่เพียงแต่ตรวจสอบการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่เน้นการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นในทุกแง่มุม

สำราญ มีแจ้ง ได้ให้ความมุ่งหมายของการดำเนินการโครงการไว้ดังนี้

๑. เพื่อวินิจฉัยหาส่วนบกพร่องของปัญหา หรือต้นเหตุของปัญหาที่จะนำไปสู่วิธีการขั้นตอนและรูปแบบที่ถูกต้องของการดำเนินงาน

๒. เพื่อเสนอทางเลือกในการดำเนินงานว่าจะใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมที่สุด จะได้นำเสนอต่อผู้ที่สนใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินการนั้นเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

๓. เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผลของการดำเนินการจะส่งผลมายังผู้เกี่ยวข้องกับโครงการนั้นเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินโครงการในครั้งต่อไปให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานในกิจการนั้น ๆ มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและผลงานที่ได้มีประสิทธิผลหรือไม่

๕. เพื่อใช้ในการวิจัย การดำเนินการและการวิจัยเป็นการศึกษาแสวงหาความรู้ ความจริงที่ยังไม่ปรากฏหรือแสดงให้เห็นชัด ทั้งสองอย่างใช้เทคนิคการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบเหมือนกัน การดำเนินการและการวิจัยมีความคล้ายคลึงกันมากในหลักการและกระบวนการแต่ต่างกันในด้านจุดมุ่งหมาย กล่าวคือ การวิจัยจะรายงานผลการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ทราบเท่านั้น แต่การดำเนินการจะตัดสินใจหรือสรุปคุณค่าว่าดีหรือไม่ดีและมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข จึงสามารถนำการดำเนินการไปใช้ในการวิจัยได้

๖. เพื่อประเมินค่าเป็นการดำเนินการผล เพื่อพิจารณาผลของการศึกษาในส่วนรวมตลอดโครงการที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลตามมาตรฐานที่ต้องการหรือไม่^{๒๗}

รัตนะ บัวสนธ์ ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการดำเนินการโครงการไว้ ๓ ประการกล่าวคือ

๑. เพื่อรวบรวมข้อมูลช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของโครงการ เมื่อนำไปใช้ดำเนินการ หรือเพื่อการตัดสินใจก่อนใช้โครงการ

๒. เพื่อรวบรวมข้อมูลช่วยในการตัดสินใจปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการ เมื่อมีการนำโครงการไปใช้หรืออยู่ในระหว่างการดำเนินโครงการ

^{๒๗} สำราญ มีแจ้ง, รศ.ดร. การวางแผนและการบริหารโครงการ, (พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙-๒๐

๓. เพื่อรวบรวมข้อมูลช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการขยายโครงการให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไป หรือล้มเลิกโครงการ^{๒๘}

สรุป การดำเนินการโครงการมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ก่อนดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อมูลและศึกษาหาความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ ความต้องการโครงการ ในระหว่างดำเนินการ เพื่อรับทราบความก้าวหน้าและติดตามกระบวนการดำเนินโครงการในระยะต่าง ๆ ผู้บริหารโครงการเพื่อวัดสัมฤทธิ์ผลของโครงการ และพิจารณาว่าจะยุติหรือดำเนินโครงการต่อไป

๒.๓ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

๒.๓.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือการยอมรับรู้แล้วกระทำตอบสนองด้วยความสมัครใจต่อสิ่งที่ต้องกระทำในฐานะที่เป็นหน้าที่ของตน ไม่ใช่เพียงแค่วิตหรือรับอยู่ในใจ^{๒๙}

พระเมธีธรรมาภรณ์ กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า เกิดจากความสำนึกมีความตระหนักรู้ในหน้าที่และคิดจะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ด้วยความเต็มใจ ความรับผิดชอบหมายถึง การแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียน ทั้งในส่วนของที่ศึกษาเล่าเรียน ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

๑. เอาใจใส่และเพียรพยายามในการทำงาน
๒. ยอมรับในการกระทำของตนเอง
๓. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
๔. รู้จักหน้าที่และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
๕. ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และรักษาสิทธิของตนเอง
๖. ตรงต่อเวลา
๗. เคารพต่อระเบียบ กฏเกณฑ์
๘. ดูแลรักษาส่วนรวมเสมือนเป็นของตน
๙. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้^{๓๐}

^{๒๘} รัตนะ บัวสนธ์, การประเมินโครงการ/การวิจัยเชิงปริมาณ, หน้า ๒๑.

^{๒๙} พุทธทาสภิกขุ, การเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๓๗๖.

^{๓๐} พระเมธีธรรมาภรณ์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธศาสนากับปรัชญา, (บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๓), หน้า ๕๙-๖๗

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึงยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรืออยู่ในความดูแลของตน^{๓๑}

กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น^{๓๒}

ก่อ สวัสดิ์พานิช กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ผลสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้องตามเกณฑ์ด้วย คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือของคน คุณสมบัติด้านความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของมนุษย์^{๓๓}

หน่วยศึกษานิเทศก์ ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่าหมายถึง การมีความมุ่งหมายตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้บรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมายยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจำแนกความรับผิดชอบไว้เป็น ๔ ด้าน คือ ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม^{๓๔}

จำเนียร ชวงโชติและคณะ อธิบายความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ลักษณะนิสัยทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่นทำตามหน้าที่ของตนและมีความซื่อสัตย์สุจริต^{๓๕}

ภิญโญ สาร อธิบายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง อำนาจชนิดหนึ่งในจิตใจของคนซึ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ บุคคลบางคนเกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะกระทำ

^{๓๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชัน จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๙๔๔.

^{๓๒} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านการควบคุมตนเองได้และความรับผิดชอบ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๘.

^{๓๓} ก่อ สวัสดิ์พานิช, วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๙), หน้า ๕๔.

^{๓๔} หน่วยศึกษานิเทศก์, ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบ, (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖๒.

^{๓๕} จำเนียร ชวงโชติและคณะ, ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๕.

การใดตรงกันข้ามกับทำนองคลองธรรมหรือหลักปฏิบัติขององค์กรของตนหรือมีโอกาสโยกย้ายโยก
แต่ไม่โยก บุคคลนั้นคือคนที่เรียกได้ว่า มีความรู้สึกรับผิดชอบ^{๓๖}

พอบคิน กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นกระบวนการเลือกทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งและ
ยอมรับผลที่เกิดขึ้น^{๓๗}

กลาสเซอร์ ได้ให้นิยามความหมายของความรับผิดชอบไว้คือ การที่บุคคลมีความสามารถ
ตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยไม่ขัดขวางต่อสิทธิและความต้องการของบุคคลอื่น^{๓๘}

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่าความรับผิดชอบ คือ ความตั้งใจเอาใจใส่ในการเรียนและ
การปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายามด้วยความเอาใจใส่เพื่อให้งานนั้น
สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหมายเอาไว้ และทำให้เสร็จทันเวลาตามที่นัดหมายเอาไว้ พร้อมทั้ง
ทั้งยอมรับในผลงานของตนเองทั้งที่ดีและไม่ดี และนำมาแก้ไขเพื่อให้งานนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๒.๓.๒ ลักษณะของความรับผิดชอบ

พระเมธีธรรมาภรณ์ กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่า มีลักษณะ ๓
ประการ คือ ๑) ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ๒) ไม่ละทิ้งหน้าที่ ๓) ไม่ทุจริตต่อ
หน้าที่^{๓๙}

กรมการศาสนา กล่าวว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ซื่อตรงต่อหน้าที่
๒. สำนึกรู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน
๓. รู้จักวางแผนและทำงานอย่างมีระบบ
๔. มุ่งมั่น ในวิชาความรู้และความสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกประการ
๕. ยอมรับผลสำเร็จและความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงานที่ทุกอย่าง
๖. พยายามปรับปรุงแก้ไขหน้าที่การงานที่บกพร่องให้สมบูรณ์

^{๓๖} ภิญโญ สาร, **การบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙), หน้า ๑.

^{๓๗} Opkin, Michael, "Active Parenting", (San Francisco: Harper and Row, 1987), p. 150.

^{๓๘} Glasser, W, **Reality Therapy A new approach to psychotherapy**, (New York: Harper and Row, 1965), p. 13.

^{๓๙} พระเมธีธรรมาภรณ์, (ประยูร ธรรมจิตโต), **พุทธศาสนากับปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๓), หน้า ๕๙-๖๗.

๗. พยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จเรียบร้อย รวดเร็ว ด้วยความเต็มใจและจริงใจ^{๔๐}

กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความสำคัญแก่คุณลักษณะของความรับผิดชอบด้านการเรียน และได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายสำคัญข้อหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาโดยระบุขอบข่ายพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของเด็กนักเรียนไว้ว่า จะต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเคร่งครัดมีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้นเรื่อย ๆ^{๔๑}

ชม ภูมิภาค กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่าจะต้องเอาใจใส่ต่องานรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนปฏิบัติตามเกณฑ์^{๔๒}

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่าลักษณะความรับผิดชอบ คือ มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีความสำนึกรู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน รู้จักวางแผนและทำงานอย่างมีระบบ มีความมุ่งมั่น ในวิชาความรู้และความสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ทำงานทุกประการ ต้องยอมรับผลสำเร็จและความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงานที่ทุกอย่าง ปรับปรุงแก้ไขหน้าที่ที่ตน บกพร่องให้สมบูรณ์ และพยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จเรียบร้อย รวดเร็ว ด้วยความเต็มใจและจริงใจ

๒.๓.๓ ความหมายของความรับผิดชอบ

ความหมายตามรากศัพท์ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน

กรมการศาสนา ได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบว่า ประเทศชาติจะรุ่งเรืองได้ทุก ๆ ด้านอยู่ที่ตัวบุคคล ถ้าบุคคลมี ความรู้ความสามารถและคุณธรรมสูงแล้ว ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วแต่ปัจจุบันมักได้ ยินยอมว่า ศีลธรรมหรือคุณธรรมเสื่อม ความจริงคุณธรรมเป็นนามธรรมมีสภาพเป็นปกติไม่ดีขึ้นหรือ เลวลง แต่บุคคลเห็นว่าเลวลงรั้นอยู่ที่คนส่วนหนึ่ง

^{๔๐} กรมการศาสนา, กองศาสนศึกษาแนะแนวการปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ และการปฏิบัติ ตามค่านิยม ๕ ประการ, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ. , ๒๕๓๖), หน้า ๔๒-๔๓.

^{๔๑} กรมสามัญศึกษา, การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาชุดการสอน ปลูกฝังเสริมสร้าง ค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๙), หน้า ๓.

^{๔๒} ชม ภูมิภาค, ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ๒๕๒๕), หน้า ๑๒๘.

ไม่สนใจประพัตติตนให้มีคุณธรรมตามหลักของ ศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามจึงต้องเร่งปลูกฝังความดีและความดีประการหนึ่งก็คือให้รู้จักการมี ความรับผิดชอบ^{๔๓}

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูรและวรัญ ชาติธรรมรักษ์ อธิบายความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนตามภาวะที่เป็นอยู่และตรงเวลาด้วยความสุจริตลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การทำงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และผู้อยู่ในความดูแลตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถด้วยความผูกพัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนดยอมรับผลการกระทำทั้งผลดี และผลเสียที่เกิดขึ้นรวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นด้วย^{๔๔}

อรรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ว่าการตั้งใจที่จะทำงานหรือติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย^{๔๕}

จันทรา พวงยอด ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน^{๔๖}

กรมวิชาการ ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า ความสนใจตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายาม ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น^{๔๗}

โสภภาพรรณ อักฌราติวะโรจน์ ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ยอมรับในการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและ

^{๔๓} กรมการศาสนา, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id. [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๔๔} เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร และวรัญ ชาติธรรมรักษ์, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.chiangmaiarea.net/nitesonline/Manual, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๔๕} อรรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๔๖} จันทรา พวงยอด, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๔๗} กรมวิชาการ, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

ผลเสีย ไม่ปิดความผิดให้ผู้อื่น คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากการกระทำหรือคำพูดของตน และพร้อมที่จะปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น^{๔๘}

นัยนา จันทมิตร ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลยิ่งขึ้น โดยไม่ทอดทิ้งแม้จะมีอุปสรรคนานาประการก็ตาม อีกทั้งยังมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างดีตามความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานต่าง ๆ จะแสดงพฤติกรรมให้สังเกตได้ เช่น ความสนใจ ความตั้งใจเอาใจใส่และขยันหมั่นเพียรที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จไม่เลื่องงาน ติดตามงานและยอมรับผลจากงานที่ตนกระทำโดยมีความพร้อมในการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นเสมอ^{๔๙}

ฟลิปโป ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย ๓ ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์^{๕๐}

วิภา ทาโบราณ ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและ ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ในการวิจัยครั้งนี้เน้นความรับผิดชอบ ๒ ด้านคือ

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการตรงต่อเวลาการรู้จักหน้าที่ของตน การควบคุมความประพฤติของตน การปรับปรุงตนเองและการรู้จักรักษาอนามัยของตน สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน

๒. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประพฤติตนเหมาะสมและตักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำผิด การ

^{๔๘} โสภภาพรรณ อภินิหารกิจวัตร, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๔๙} นัยนา จันทมิตร, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๕๐} ฟลิปโป, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=125, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

ร่วมมือทำกิจกรรมกับเพื่อน และการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน^{๕๑}

อ้อยทิพย์ ทองดี ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจมุ่งมั่นต่อหน้าที่การงานการศึกษา เล่าเรียน และการเป็นอยู่ ของตนเอง และ ผู้อยู่ในความดูแล ตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตาม ความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการ ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น^{๕๒}

สรุปจากความหมายความรับผิดชอบของนักการศึกษา หมายถึง บุคคลที่เอาใจใส่ ปฏิบัติงาน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความซื่อสัตย์ เพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบเพื่อให้งาน สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย รวมทั้งยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งผลดี และผลเสียพยายามปรับ พฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถวัดได้จากวัดความรับผิดชอบ ทาง การ เรียน

๒.๓.๔ ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมการศาสนา ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อสารมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน โดยได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น ๓ ประเภท

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักสำนึกในหน้าที่และบทบาทของตนเอง โดยปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงด้วยความสามารถของตนเอง มีการวางแผนในการทำงาน เข้าใจ แผนงาน และปฏิบัติตามแผนงานจนงานสำเร็จตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกันนั้นต้อง ยอมรับในผลกระทำของตนและยินดีหาวิธีแก้ไขถ้าหากมีข้อบกพร่องและทำงานให้เสร็จทันตามเวลาที่ กำหนด

๒. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง รู้จักตระหนักถึงหน้าที่ของตนในครอบครัว ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทเพื่อความผาสุกของครอบครัว ร่วมกิจกรรมของครอบครัว ทำให้ ครอบครัวมีความสุขความเจริญ

๓. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม และ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม รู้จักเสียสละหน้าที่ส่วนตนเพื่อ

^{๕๑} วิภา ทาโบราณ, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=125, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๕๒} อ้อยทิพย์ ทองดี. ความหมายของความรับผิดชอบ, , [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=3423, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

ประโยชน์สุขของส่วนรวม ปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม^{๕๓}

กรมสามัญศึกษา ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น ๔ ด้านด้วยกันคือ

๑. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียน ก็พยายามศึกษาค้นคว้า เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าผิด แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ

๒. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนฝาผนังห้องเรียน ห้องน้ำแต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่จะหลงผิดอันทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่นเป็นนักกีฬา แต่คำขวัญ เรียงความ และอื่น ๆ

๓. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกไม่เข้าใจกัน ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้าน้ำอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่น ๆ

๔. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม^{๕๔}

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่าประเภทของความรับผิดชอบประกอบด้วย

๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การรู้จักหน้าที่ของตนและการทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะ เป็น รับผิดชอบต่อการเรียน ตั้งใจเรียนหนังสือ เป็นต้น

๒) รับผิดชอบต่อครอบครัว คือ ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้านตามที่ได้รับมอบหมายตามสมควรแก่หน้าที่ และบทบาทของตน

^{๕๓} กรมการศาสนา, **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ ๒**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๕), หน้า ๑.

^{๕๔} กรมสามัญศึกษา, **หน่วยศึกษานิเทศก์, ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง ความรับผิดชอบ**, (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖๒-๖๙.

๓) ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสถาบันของตนเอง ช่วยเหลืองาน สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน และรักษาชื่อเสียงแก่โรงเรียน รวมไปถึงการให้ความร่วมมือกับชุมชนที่ตนอยู่อาศัย ช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยและช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชน

กรมวิชาการ ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพที่กำหนดตรงเวลา

๒. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม^{๕๕}

คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือ การปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน โดยกลุ่มสื่อมวลชน ได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น ๓ ประเภทคือ

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเองคือ การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุดโดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา ที่กำหนด ผิดคนให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เนืองนิตย์

๒. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ของตนในครอบครัวและร่วมกิจกรรมของครอบครัว

๓. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม และไม่ละเลยที่จะเสียผลประโยชน์ส่วนตน และกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม^{๕๖}

สรุปจากประเภทของความรับผิดชอบของนักการศึกษาได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักแก้ปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ

^{๕๕} กรมวิชาการ, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231. [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๕๖} คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์] , แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=231. [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

รักษาร่างกายให้แข็งแรง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันและตรงเวลา

๒. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ความรับผิดชอบสำคัญ คือ สถานการณ์ปัญหาเด็กในสังคมไทยนับวันจะรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่แข่งขันกันอย่างเสรี ต่อสู้กันทางการตลาด กระตุ้นและเร่งเร้าให้ผู้คนนิยมการบริโภคผ่านสื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้โครงสร้างของสังคมไทยอ่อนแอ ต้นทุนทาง สังคม ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ที่เป็นเอกลักษณ์แสดงให้เห็นความเป็นตัวตนของไทย ถูกกลืนและถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจาก บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ขาดคุณธรรม จริยธรรม ในเรื่องความ รับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียรและความซื่อสัตย์ พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรม เลี้ยงดูบุตรหลาน สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปตามโลกาภิวัตน์ ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัว ลดน้อยลง ขาดการเอาใจใส่และละเลยในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของสังคมไทยให้กับเยาวชนเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหา เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก^{๕๗}

การศึกษามีหน้าที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนคนในชาติปลูกฝังและสร้าง ความรับผิดชอบ ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนด้วยกระบวนการทางการศึกษาเพื่อลดปัญหาและเพิ่มความสุข ให้เกิดขึ้นในสังคม การศึกษามีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ ๖ บทบาท คือ

๑. การบังคับควบคุม (Custodial Function) เพื่อให้เยาวชนรุ่นใหม่อยู่ในกรอบ กฎเกณฑ์ของสังคมโดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามความแตกต่างของวัย

๒. การสร้างเอกลักษณ์ประจำชาติ (Creating a national identity Function) การศึกษาต้องพัฒนาให้เยาวชนเกิดความรู้สึกและประสบการณ์ร่วม เพื่อทำให้เกิดความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

๓. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (The shilling Function) ให้มีความสำคัญ กับทักษะการดำรงชีวิต การพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อการทำงานตามความต้องการของภาค เศรษฐกิจ

๔. การสร้าง และคัดสรรคุณภาพของคน (The credentialing Function) เพื่อ ตอบสนองต่อการเข้าสู่ตำแหน่งงานและสถานภาพทางสังคม

^{๕๗} อ่างแล้ว

๕. การคัดสรรความรู้ จัดระบบองค์ความรู้ (Knowledge Function) คือการพิจารณาคัดสรรความรู้ของสังคมมาสร้างเป็นหลักสูตร

๖. การถ่ายทอดความรู้ของสังคม (The selecting organizing and transmitting of public)

ดังนั้น การศึกษามีพลังในตัวเองที่จะสร้างสรรค์และกำหนดบทบาทการพัฒนาเด็ก และเยาวชน ด้วยกระบวนการการบังคับควบคุม การสร้างเอกลักษณ์ประจำชาติ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การสร้างและคัดสรรคุณภาพของคน การจัดองค์ความรู้ และการถ่ายทอดทางสังคม เพื่อเด็กและเยาวชน คนในชาติให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามต้องการได้

ในการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กนั้นต้องมุ่งให้เด็กสามารถควบคุมตนเองและรู้จักปกครองตนเองได้ โรงเรียนต้องมีกระบวนการในการสอนทักษะทางสังคมและพฤติกรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ต้องปลูกฝังแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีการปรับตัวที่ดี และต้องดูแล ป้องกัน ควบคุมและแก้ไข พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กนักเรียนด้วย กฎข้อบังคับระเบียบต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนให้ควบคุมตนเองและปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ลดปัญหาในด้านความประพฤติของเด็กนักเรียนได้

ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะความรับผิดชอบ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ หากคนในชาติมีความรับผิดชอบจะเกิดผล ดังนี้^{๕๘}

๑. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา
๒. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม
๓. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่มีการบังคับจากผู้อื่น
๔. คนที่มีความรับผิดชอบ จะไม่นำความเสื่อมเสียและสร้างความเสียหายแก่ตนเองและสังคม
๕. คนที่มีความรับผิดชอบจะทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุข ต่อตนเองและสังคม

^{๕๘} อ่างแล้ว

๖. คนที่ขาดความรับผิดชอบ ย่อมจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจในการทำงานสำคัญใดๆ และมักจะได้รับความตำหนิในการทำงาน

๗. คนที่ขาดความรับผิดชอบ จะเป็นคนเฉื่อยชาไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคใดๆได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ กลายเป็นคนไม่มีความสามารถ และไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

๘. คนที่ขาดความรับผิดชอบ มักจะทำงานใดๆไม่บรรลุจุดหมาย ไม่ทันเวลา

๙. คนที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม ทำให้สังคมวุ่นวายไม่เรียบร้อย ไม่มีระเบียบ

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนี้

๑. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีศักยภาพที่ดี
๒. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่สมรรถนะที่ดี
๓. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเสมอ
๔. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีการวางแผนที่ดี
๕. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่ตรงต่อเวลา
๖. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี
๗. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนขยันหมั่นเพียร
๘. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนมุ่งมั่นและมีเป้าหมายในการทำงาน
๙. คนที่มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
๑๐. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนมองโลกในแง่ที่ดีเสมอ
๑๑. คนที่มีความรับผิดชอบ จะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
๑๒. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนน่าเชื่อและมีคุณค่าในสังคม
๑๓. คนที่มีความรับผิดชอบจะได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
๑๔. คนที่มีความรับผิดชอบสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขตามหลัก

เศรษฐกิจ พอเพียง

๑๕. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่ระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม
๑๖. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ต่อตนเองและสังคม
๑๗. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มีความยุติธรรม
๑๘. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตย
๑๙. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มนุษยสัมพันธ์ดีกับทุกคน
๒๐. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่ใช้ชีวิตที่สงบสุข
๒๑. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่พบความสำเร็จในชีวิต

จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบ มีความสำคัญมากเพราะจะทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และสังคมโลกเกิดความสันติสุขอย่างถ้วนหน้าดังนั้นโรงเรียน ครู และบุคลากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา จึงต้องแสดงบทบาทและความรับผิดชอบต่อในการสร้างเด็ก เยาวชนและคนในชาติให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมส่วนรวม อย่างจริงจัง

๒.๓.๔.๑ บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ

สมาชิกทุกคนในสังคมย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของตน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป แต่ในหลักใหญ่และรายละเอียดจะเหมือนกัน ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องก็จะได้ชื่อว่าเป็น "พลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ" และยิ่งส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น สมาชิกในสังคมทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนที่ถือว่าเป็นอนาคตของชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อช่วยนำพาประเทศชาติให้พัฒนาสืบไป^{๕๙}

๒.๓.๔.๒ เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

เยาวชน หมายถึง คนหนุ่มสาวที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต ดังนั้น เยาวชนที่ดีควรตระหนักในคุณค่าของตนเอง และร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม ลักษณะของเยาวชนที่ดี เยาวชนที่ดีควรจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือ จะต้องมึธรรมะใน การดำเนินชีวิตได้แก่

๑. การเสียสละต่อส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่ช่วยในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เพราะถ้าสมาชิกในสังคมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนจะทำให้สังคมพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง

๒. การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะถ้าสมาชิกในสังคมยึดมั่นในระเบียบวินัย รู้และเข้าใจสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุข เช่น ข้าราชการทำหน้าที่บริการประชาชนอย่างดีที่สุด ก็ย่อมทำให้เป็นที่ประทับใจรักใคร่ของประชาชนผู้มารับบริการ

๓. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ เพราะหากสมาชิกในสังคมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ไม่ลักทรัพย์ ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของประเทศชาติมาเป็นของตน รวมทั้งผู้นำประเทศมีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้สังคมมีแต่ความเจริญ ประชาชนมีแต่ความสุข

^{๕๙} ไพศาล ภูไพบูลย์, อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม, *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม ม.๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑*, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์), หน้า ๓-๕

๔. ความสามัคคี ความรักใคร่กลมเกลียวปรองดองและร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เข้มแข็ง แต่หากคนในสังคมเกิดความแตกแยกทั้งทางความคิดและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันจะทำให้สังคมอ่อนแอและล่มสลายในที่สุด

๕. ความละเอียดและเกรงกลัวในการทำชั่ว ถ้าสมาชิกในสังคมมีหิริโอตตัปปะ มีความเกรงกลัวและละเอียดในการทำชั่ว สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข เช่น นักการเมืองจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่โกงกิน ไม่เห็นแก่ประโยชน์พวกพ้อง โดยต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ประเทศชาติก็จะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง

๒.๓.๔.๓ ความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่ดี

การเป็นเยาวชนที่ดีมีความสำคัญต่อตนเองและประเทศชาติดังนี้

๑. ความสำคัญต่อตนเอง เยาวชนที่ดีต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คิดดี ทำดีเพื่อตนเองและเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จะทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกันเป็นที่รักของคนรอบข้าง

๒. ความสำคัญต่อส่วนรวม เมื่อเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้เป็นเยาวชนที่ดีแล้ว ก็จะเป็น พลเมืองที่ดีในอนาคต และถ้าประเทศชาติมีพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาของสังคม และนำหลักประชาธิปไตยมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของตน ก็ย่อมทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

๓. ความสำคัญต่อประเทศชาติ เมื่อสังคมมีเยาวชนที่ดี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ย่อมเป็นพื้นฐานทำให้เกิดพลเมืองดีในอนาคตและเมื่อสังคมมีพลเมืองที่ดี ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างรวดเร็ว^{๖๐}

๒.๓.๔.๔ การปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดีตามสถานภาพและบทบาท

๑. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เยาวชนในสถานภาพของการเป็นบุตรควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- ๑.๑ เคารพเชื่อฟังบิดามารดา
- ๑.๒ ช่วยเหลือบิดามารดาในทุกโอกาสที่ทำได้
- ๑.๓ ใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย
- ๑.๔ มีความรักใคร่ปรองดองในหมู่พี่น้อง
- ๑.๕ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- ๑.๖ ประพฤติตนให้สมกับเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูล

^{๖๐} ไพศาล ภูไพบูลย์, อังคณา ตติรัตน์ และ ปณัดดา มีสมบัติงาม, *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๑*, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์), หน้า ๙

๒. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน เยาวชนในฐานะนักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- ๒.๑ รับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียนคือตั้งใจเล่าเรียนประพฤติตนเป็นคนดี
- ๒.๒ เชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์
- ๒.๓ กตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์
- ๒.๔ รักใคร่ปรองดองกันในหมู่เพื่อนนักเรียน
- ๒.๕ ส่งเสริมเพื่อนในทางที่ถูกต้องที่ควร

๓. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ชุมชนคือสังคมขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้านหรือกลุ่มคน โดยเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่จึงต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนดังนี้

๓.๑ รักษาสุขภาพลักษณะของชุมชน เช่น การทิ้งขยะให้เป็นที่ ช่วยกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ เป็นต้น

๓.๒ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ไม่ขีดเขียนทำลายโบราณวัตถุในชุมชน ช่วยกัน ดูแลสาธารณสมบัติ

๓.๓ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

๔. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติ

- ๔.๑ เข้ารับการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี
- ๔.๒ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย
- ๔.๓ ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
- ๔.๔ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- ๔.๕ สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
- ๔.๖ ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆที่ทางราชการจัดขึ้น
- ๔.๗ ประกอบอาชีพสุจริตด้วยความขยันหมั่นเพียร
- ๔.๘ ประหยัดและอดออม

๒.๓.๕ ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อ

๒.๓.๕.๑ หน้าที่และความรับผิดชอบต่อนักเรียน

๑. ต้องมีเครื่องแต่งกาย เครื่องเขียน แบบเรียน และ เครื่องประกอบการเรียนต่าง ๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด

๒. ต้องแต่งกายและ ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ และข้อบังคับ ของโรงเรียน

๓. ต้องเชื่อฟัง และปฏิบัติตนอยู่ในโอวาทของครู – อาจารย์

๔. ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับสภาพการเป็นนักเรียน ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพสิ่งเสพติดให้โทษ ไม่เล่นการพนัน และไม่มั่วสุมอบายมุขทั้งปวง

๕. ต้องประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายจารีต ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของบ้านเมือง

๖. ต้อง ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีน้ำใจ และยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

๗. ต้องสุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะต่อบุคคลทั่วไปและปฏิบัติตนเหมาะสมตามวัย และสภาพแห่งตน

๘. ต้องรู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นประโยชน์ส่วนรวม รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ของสังคม และมีความสามัคคีในหมู่คณะ รุ่นน้องนับถือรุ่นพี่ ที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่รุ่นน้อง

๙. ต้องสร้างชื่อเสียงภาพพจน์ที่ดีให้แก่โรงเรียน และไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการทำลาย ชื่อเสียงของโรงเรียน

๑๐. ต้องพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของตนตลอดเวลาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง

โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตั้งอยู่เลขที่ ๙๙/๒๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๐๔ โดยเจ้าอาวาสวัดบางกุฎีทอง พระครูสุรินทร์ เรวโต สร้างอาคารเรียน แบบ ป.๑ ข จำนวน ๓ ห้องเรียน มีนักเรียนชั้น ป.๑-๔ จำนวน ๔๐ คน นายประคอง ทองอยู่ เป็นครูใหญ่คนแรก

วิสัยทัศน์ โรงเรียนทันสมัย ใช้เทคโนโลยี มีวัฒนธรรม นำวิชาการ ประสานความร่วมมือ

ปรัชญา เยาวชนคือ รากแก้วของแผ่นดิน

คำขวัญ สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา จรรยางาม

อัตลักษณ์ เด็กดี มีสุนทรียะ มีวัฒนธรรม

เอกลักษณ์ เด็กดี มีคุณธรรม

คณะผู้บริหาร มี นางวัชรภรณ์ กล่อมเกลี้ยง เป็นผู้อำนวยการ

ปัจจุบัน โรงเรียนวัดบางกุฎีทองเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปัจจุบันมีนักเรียน ๒๔๑ คน^{๖๑}

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผลงานวิจัยที่ได้มีผู้ทำงานวิจัยเป็นจำนวนมาก และในที่นี่ได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลมากล่าวพอสังเขป ดังนี้

พระครูสุตวรกาญจน์ (สถาพร แนวพานิช) ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญ อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญผล อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ผลที่ได้จากการอบรม กระบวนการ และปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร พบว่า ผู้ผ่าน การอบรมที่มี เพศ อายุ ระดับชั้น ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร และการเข้า ร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ชุมชนจัดขึ้นต่างกัน ประเมินประสิทธิผลของโครงการไม่แตกต่างกัน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีบางด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่พบ ที่มีความถี่สูงสุด คือห้องน้ำและห้องสุขามีจำนวนไม่พอเพียง รองลงไป คือ บางกิจกรรมการอบรมไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเวลาในการทำกิจกรรมน้อยไป ส่วนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการที่มีความถี่สูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ควรเพิ่มห้องน้ำและห้องสุขา ควรมีสถานที่ตากเสื้อผ้า การอบรมควรตรงเวลา และควรเพิ่มเวลาให้ทำธุระส่วนตัว^{๖๒}

ศิริรักษ์ เกตุรักษา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต ณ ศูนย์อบรมเยาวชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของเยาวชนหลังจากผ่านการอบรมไปแล้ว มีพฤติกรรมดีขึ้น มีสัมมาคารวะ พุดจาไพเราะ เป็นต้น ฯลฯ และมีแนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเยาวชน คือ อยากให้มีการอบรมอย่างต่อเนื่องนำธรรมะต่างๆ ไปสอนในห้องเรียน

^{๖๑} โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง,ประวัติโรงเรียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://data.boppobec.info/> [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๖๒} พระครูสุตวรกาญจน์ (สถาพร แนวพานิช), “ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญ อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองร้อยละ ๓๑.๐๐ มีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมดีขึ้นกว่าแต่ก่อนที่ยังไม่อบรม อาการความก้าวร้าวลดลง พุดจาสุภาพขึ้น รู้จักบาปบุญคุณโทษ^{๖๓}

พัสนันต์ ศรีสำราญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปลูกฝังพุทธจริยธรรมในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น: ศึกษาเปรียบเทียบวัยรุ่นหญิงที่ผ่านและไม่ผ่านโครงการค่ายพุทธบุตร กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

(๑) วัยรุ่นหญิงที่ผ่านโครงการค่ายพุทธบุตรมีความคิดว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสทำให้เสียการเรียน เสียอนาคต ผิดศีลธรรม เป็นสิ่งที่น่าละอายไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย การที่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส เป็นการผิดศีล ถึงแม้ว่าทั้งคู่จะสมัครใจและไม่ผิดในสามี/ภรรยาของผู้อื่น การเที่ยวกลางคืนจะนำไปสู่การเสื่อมเสียทางศีลธรรม การดื่มสุราจะทำให้ขาดสติ ขาด ความยังคิด ทำให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสได้โดยที่วัยรุ่นหญิงจะคิดไตรตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ

(๒) สอนวัยรุ่นหญิงที่ไม่ผ่านโครงการค่ายพุทธบุตรมีความคิดว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเป็นสิทธิ สอนบุคคล ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน เป็นเรื่องธรรมดาในสังคมปัจจุบัน เป็น พฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ที่ยอมรับได้ไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย เป็นความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายความบริสุทธิ์ของผู้หญิงไม่มีความจำเป็นถ้าทั้งสองเข้าใจกัน การทดลองอยู่ด้วยกันกับคูรักเป็นเรื่องที่ดีเพื่อที่จะทราบนิสัยซึ่งกันและกันก่อนแต่งงาน

(๓) โดยสรุปแล้วพบว่า การฝึกอบรมในโครงการค่ายพุทธบุตร ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความสงบความสุขเพื่อเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ การมีสติคิดเป็น คิด ถูกช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาชีวิตตามหลักพุทธจริยธรรม ซึ่งจะนำสู่การป้องกันการมี เพศสัมพันธ์ก่อนสมรสในที่สุด ผลการวิจัยนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปลูกฝังพุทธจริยธรรมแก่ วัยรุ่นให้รู้จักป้องกันตนเองโดยมีสติ คิดไตรตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจกระทำการทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น^{๖๔}

เมตตา อิศราภรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับ เยาวชนค่ายพุทธบุตรวัดปัญญาบันฑิตาราม” ผลการวิจัย พบว่า

^{๖๓} ศิริรัช เกตุรักษา, “การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี: เยาวชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต ณ ศูนย์อบรมเยาวชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ

^{๖๔} พัทสนันต์ ศรีสำราญ, “การปลูกฝังพุทธจริยธรรมในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น: ศึกษาเปรียบเทียบวัยรุ่นหญิงที่ผ่านและไม่ผ่านโครงการค่ายพุทธบุตร กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ

(๑) โครงการได้ฝึกให้ผู้เข้าอบรมได้รู้ ได้ทำ ได้ปฏิบัติ ในเนื้อหาสาระหลักคุณธรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ส่งผลให้ระดับความตั้งใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะนำ หลักคุณธรรมที่ได้เรียนรู้อะไรและปฏิบัติจากการเขาคายไปใช้ในชีวิตประจำวัน

(๒) ผลการประเมินสิ่งที่ประทับใจมากที่สุดในการอบรมครั้งนี้ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความประทับใจ การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ-ฝึกสติ มากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ผลการประเมินระดับความตั้งใจที่จะนำหลักธรรมไปปฏิบัติ และเป็นผลจากการที่โครงการได้และ ได้ฝึกให้ผู้เข้าอบรมได้รู้ ได้ทำ ได้ปฏิบัติ พิธีจุดเทียนสู่ความเป็นพุทธบุตร ทำให้รู้จักอดทนอดกลั้น และการบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับ

(๓) ด้านหลักธรรมและกิจกรรมในการอบรม พระวิทยากรเป็นตัวอย่างและให้พุทธบุตรฝึก ปฏิบัติ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดทักษะและได้รับประสบการณ์ตรง จากการปฏิบัติเรียนรู้กฎ กติกา การดำเนินวิถีชีวิตในวัด และได้เรียนรู้หัวข้อธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสมตามวัย และระดับช่วงชั้นการศึกษา พุทธบุตรสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต วิถีปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

(๔) ด้านผลที่ได้รับ สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายหลักของการจัดฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับเยาวชน คายพุทธบุตร ผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจนำหลักคุณธรรมที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ทั้งในระดับส่วนตัว คือ ๕ ดีเพื่อชีวิต ไตแก คิดดีเป็น พูดดีเป็น ทำดีเป็น คบคนดีเป็น และไปสู่อสถานที่ดีเป็น และในระดับสังคมสวนรวมคือ ๕ ดี เพื่อสังคม ไตแก กลับไป เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครู อาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของ ประเทศชาติ และเป็นศาสนิกที่ดีของพระศาสนา^{๖๔}

อรุณวรรณ บุญเทียบพิมพ์พร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะชีวิตของ เยาวชนด วยพุทธภาวนา : กรณีศึกษาคายนคุณธรรมวัดอุโมงค์” ผลการวิจัยพบว่า

(๑) ด้านวิธีการฝึกอบรมคายนคุณธรรมวัดอุโมงค์จะเน้นการอบรมตามหลักพุทธภาวนา ทำให้มีความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระได้มาก

(๒) ด้านความเหมาะสมของการปฏิบัติ พบว่า มีความเหมาะสมของการฝึกมากที่สุด คือ มารยาทชาวพุทธ การเข้าร่วมกิจกรรมในฝึกอบรมพุทธภาวนาครั้งนี้ พบว่า เป็นสิ่งที่ช่วย สนับสนุนให้ กเรียนได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของอาหาร ความกตัญญู การเคารพบิดา มารดา ครู อาจารย์ เป็นสิ่งที่ควร กระทำ

(๓) ด้านเวลา พบว่า ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน มีความเหมาะสมกับการฝึกอบรมคุณธรรม คายนวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) และตารางเวลาการทำกิจกรรม มีความเหมาะสม สามารถปฏิบัติได้ มาก และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มาก

^{๖๔} เมตตา อิศราภรณ์ “รูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับเยาวชนคายนพุทธบุตรวัดปัญญาภิรมย์นทา ราม”, รายงานผลการวิจัย (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ

(๔) หลังจากผานการอบรม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธภาวนา ได้มาก ด้านกายภาวนา นักเรียนได้ฝึกฝนตนเอง การเจริญภาวนาในอิริยาบถต่าง ๆ ได้มาก ได้ฝึกฝนควบคุมตนเองให้อยู่ในกฎ กติกา ควบคุมสำรวมอินทริยทั้ง ๕ มีความเข้าใจในการฟังธรรมบรรยาย ได้มาก มองเห็นโทษของอบายมุข ได้มองเห็นคุณค่าของการเป็นลูกที่ดี^{๖๖}

พรทิพย์ มูลประการ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้ ทักษะคติ และความคาดหวังในการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่า

(๑) นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความรู้ในความหมายตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

(๒) นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเข้าใจในความหมายตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

(๓) นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีทักษะคติในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

(๔) นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา นั้น มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เช่น เรื่องหลักสูตร การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน กิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ เป็นต้น

(๕) นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเห็นว่า การปฏิบัติตนของนักเรียนผู้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา นั้น สอนใหญ่มีความเหมาะสม เช่น การ ทำบุญใส่บาตร การช่วยเหลือเพื่อน การไม่เสพยาเสพติด การไม่หนีโรงเรียน เป็นต้น^{๖๗}

พระศรัย วัจคำ ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรม ค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม” ผลการวิจัย พบว่า ดานความรู้ ความเข้าใจ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจที่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจในระดับสูง ในขณะที่เพศชาย เป็นกลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจในระดับกลาง ด้านความพึงพอใจต่อโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านสถานที่และ สิ่งแวดล้อม ด้านทัศนคติพบว่า นักเรียนมีสมาธิที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อผลการเรียนรู้ การอยู่รวมกันกับผู้อื่น และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามลำดับ ด้านการนำ

^{๖๖} อรุณวรรณ บุญเทียบพิชัยพร, “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธภาวนา กรณีศึกษา ค่ายคุณธรรมวัดอู่เม้งค์ วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{๖๗} พรทิพย์ มูลประการ, “การติดตามพฤติกรรมทางสังคมหลังการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒),

หลักสูตรไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนนำหลักสูตรไปประยุกต์ในด้านการเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ และการเป็นศาสนิกที่ดีของศาสนา^{๖๘}

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

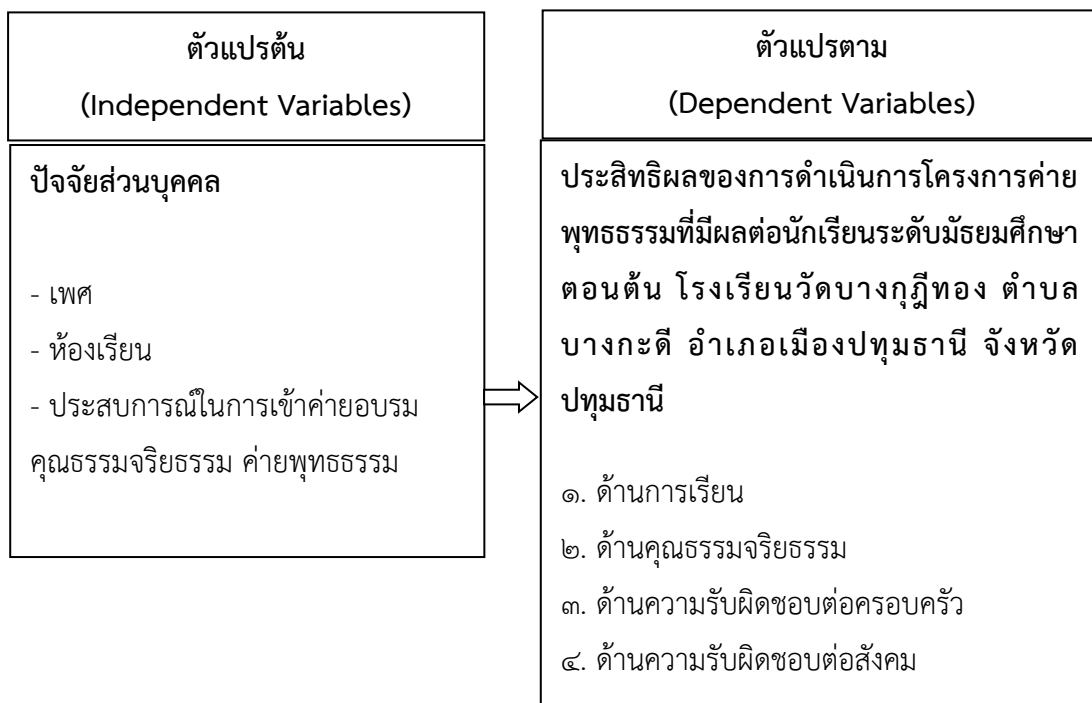
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ งานวิจัยของพระครูสุตวรกาญจน์ (สถาพร แนวพานิช) ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญ อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับชั้น และประสบการณ์การเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ๑. ด้านการเรียนรู้ ๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และ ๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

^{๖๘} พระสรชัย วั่งคำ, “การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม“ค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๑๖๕ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๕๔ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๕๒ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕๙ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๓๗ คน โดยใช้ตารางการสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และเทียบบัญญัติไตรยางค์ ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ๕% และระดับความเชื่อมั่น ๙๕% การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามระดับชั้น ดังนี้

๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการดังนี้

๑. ลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถามมีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบการศึกษา เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบการศึกษา ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามการศึกษาประสิทธิผลของโครงการของกาดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกเป็น ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านการเรียนรู้ ๒. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ๓. ด้านความรับผิดชอบต่อความครัว และ ๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale)^๑ มี ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

๕ หมายถึง ว่ามี	ในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง ว่ามี	ในระดับมาก
๓ หมายถึง ว่ามี	ในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง ว่ามี	ในระดับน้อย
๑ หมายถึง ว่ามี	ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการแปลค่าความหมายค่าเฉลี่ยศึกษาประสิทธิผลของโครงการของกาดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้กำหนดการแปลผล โดยใช้ค่าเฉลี่ยตามหลักทางคณิตศาสตร์ที่กำหนดให้ค่า ๐.๕๑ ขึ้นไปให้ปัดเป็นเลขจำนวนเต็ม เกณฑ์ที่ใช้เป็นดังนี้^๒

^๑ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีรียาสาส์น, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙-๑๐๐.

^๒ สมชัย วงษ์คณะและทวนทอง เขวกีร์ติพิงค์, เอกสารการสนธิวิชาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๒๙.

- ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีการเสริมทักษะการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีการเสริมทักษะการเรียนรู้ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีการเสริมทักษะการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีการเสริมทักษะการเรียนรู้ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีการเสริมทักษะการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการศึกษาประสิทธิผลของโครงการของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดให้เลือกตอบโดยเสรี (Open ended Question)

๒. นำแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) ที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และความชัดเจนของข้อความ และนำกลับมาปรับปรุง ตามคำแนะนำ

๓. นำร่างแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปตรวจสอบความเรียบร้อยและนำเสนอแบบสอบถามนั้นต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และความชัดเจนของข้อความ และตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน

๔. นำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)^๓

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ +๑ หมายถึง แนใจว่าสอดคล้อง

๐ หมายถึง ไม่แนใจว่าสอดคล้อง

-๑ หมายถึง ไม่สอดคล้อง

^๓ ดังรายละเอียดในเอกสารภาคผนวก

กำหนดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมด ๔๐ ข้อ (ภาคผนวก ก)

๕. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบหาข้อบกพร่องของเครื่องมือก่อนการทดลอง (Try Out)

๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดบางเตย แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมา และทำการประมวลผลทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๔ โดยใช้สูตร

$$\alpha = \left[\frac{K}{K-1} \right] \frac{\sum s_i^2}{s_t^2}$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

K = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

s_i^2 = ผลรวมค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๑๘๙

๗. นำผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ของแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ และขออนุมัติใช้เป็นแบบสอบถามสำหรับการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ขออนุมัติหนังสือออกถึงบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการประสานงานและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

^๔ Cronbach, Lee J. *Essentials of psychological testing* (4 th ed.). New York: Harper & Row, 1971.: P. 160.

๒. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของการตอบคำถามเพื่อการวิจัย พร้อมทั้งได้กำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการดำเนินการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบร้อยละ ๑๐๐

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อลงรหัสสำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อการบรรยายข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีกรอบวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และสรุปลงในตารางประกอบการบรรยายข้อมูล

ตอนที่ ๒ ศึกษาประสิทธิผลของโครงการของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ ๓ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโครงการของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสรุปผลพร้อมการแปลผลระดับประสิทธิผลของโครงการของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ตามเกณฑ์ที่กำหนดลงในตารางประกอบการบรรยายข้อมูล

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างเพศกับประสิทธิผลของโครงการของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมมีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ใช้สถิติทดสอบนัยสำคัญแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-independent) ส่วนการศึกษา

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร ระดับชั้น และประสบการณ์การเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรมของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance: ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยยะสำคัญที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

๓.๕.๒ สูตรหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สูตรหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage)^๔

$$P = \frac{X * 100}{N}$$

โดยที่ P = ร้อยละ
 X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
 * = คูณ
 N = จำนวนประชากร

๒. สูตรหาค่าเฉลี่ย (Mean)^๖

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

โดยที่ \bar{x} = ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม
 N = จำนวนประชากร

^๔ นิภา เมธธาวิชัย, วิทยากรวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๘

^๖ ส่องศรี ชมภูวงศ์, การออกแบบการวิจัย, (นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๙), หน้า ๖๘

๓. สูตรหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๗

$$S.D. = \frac{\sqrt{N\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2}}{N(N-1)}$$

โดยที่ S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 Σx = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ
 N = จำนวนประชากร

๔. สูตรหาค่าสถิติการแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent)^๘

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}}; df = n-1$$

โดยที่ D = เป็นความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
 D = เป็นจำนวนคู่

๕. สูตรสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมกัน (Analysis of Covariance: ANOVA)^๙

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F คือ ค่าสถิติในการแจกแจงแบบเอฟ (F-Distribution)

MS_b คือ ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w คือ ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

$$๑. MS_b = \frac{SS_b}{df_b}$$

โดยที่ MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Mean Square)

SS_b = ผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

^๗ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีรียาสัน, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๔

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๕

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๖

$$SS_b = \sum_{j=1}^P \left[\frac{T_j^2}{\eta_j} \right] - \frac{T^2}{N}$$

T_j = คะแนนรวมของกลุ่มแต่ละกลุ่ม

η_j = จำนวนคนของแต่ละกลุ่ม

T = คะแนนรวมทั้งหมด

N = คะแนนรวมทั้งหมด

เมื่อ df_b = ตัวแปรอิสระหาได้จากสูตร $df_b = p - 1$

เมื่อ p = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$$๒. MS_w = \frac{SS_w}{df_w}$$

โดยที่ MS_w = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

SS_w = ผลบวกกำลังสองภายในกลุ่มซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$SS_w = SS_T - SS_b$$

เมื่อ SS_T = ผลรวมกำลังสองของทั้งหมดโดยคำนวณดังนี้

$$SS_T = \sum_{j=1}^P \sum_{i=1}^n x_{ij}^2 - \frac{T^2}{N}$$

เมื่อ $\sum_{j=1}^P \sum_{i=1}^n x_{ij}^2$ = คะแนนรวมทั้งหมดของแต่ละคนยกกำลังสองของทุกกลุ่ม

T = คะแนนรวมทั้งหมด

N = คะแนนรวมทั้งหมด

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือ ใช้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๓๗ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๑ ผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ (ร้อยละ ๑๐๐) เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์สรุปข้อมูลลงตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์วัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ สถิติแจกแจงแบบที่ชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance: ANOVA) ถ้าปรากฏนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different: LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการรายงานข้อมูลผลการวิจัยที่ตรงกัน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการรายงานข้อมูลผลการวิจัยที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

\bar{x}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
t	หมายถึง	ค่าแจกแจงการกระจายข้อมูลแบบ F-distribution
P	หมายถึง	แสดงค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	หมายถึง	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้แก่ เพศ ระดับชั้น ประสบการณ์เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ผู้วิจัยนำเสนอโดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ลงในตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ	๗๙	๕๗.๖	๕๘	๔๒.๔	๑๓๗	๑๐๐.
รวม	๗๙	๕๗.๖	๕๘	๔๒.๔	๑๓๗	๑๐๐.
๒. ระดับชั้น						
มัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ ๑	๑๘	๑๓.๓	๒๗	๑๙.๖	๔๕	๓๒.๘
มัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ ๒	๒๕	๑๘.๖	๑๘	๑๒.๘	๔๓	๓๑.๔
มัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ ๓	๓๕	๒๕.๗	๑๔	๑๐.๑	๔๙	๓๕.๘
รวม	๗๙	๕๗.๖	๕๘	๔๒.๔	๑๓๗	๑๐๐.
๓. ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม						
๑. ๑-๒ ครั้ง	๑๕	๑๐.๙	๑๓	๙.๕	๒๘	๒๐.๔
๒. ๓-๔ ครั้ง	๓๓	๒๔.๕	๓๔	๒๔.๙	๖๗	๔๙.๔
๓. ๕-๖ ครั้ง	๑๕	๑๐.๘	๗	๕.๑	๒๒	๑๕.๙
๔. มากกว่า ๖ ครั้ง	๑๖	๑๑.๔	๔	๒.๙	๒๐	๑๔.๓
รวม	๗๙	๕๗.๖	๕๘	๔๒.๔	๑๓๗	๑๐๐.

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถอธิบายในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๗๙ คน ร้อยละ ๕๗.๖ รองลงมา คือ เพศหญิง จำนวน ๕๘ คน ร้อยละ ๔๒.๔ ตามลำดับ

๒. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘

๓. ปัจจัยส่วนบุคคลนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ต่อประสบการณ์ในการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม พุทธธรรม พบว่า เคยเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ๓-๔ ครั้ง จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔, ๑-๒ ครั้ง จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔, ๕-๖ ครั้ง จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙ และมากกว่า ๖ ครั้ง จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมการแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม $n = ๑๓๗$

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง	ประสิทธิผลของการดำเนินการ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
๑ ด้านการเรียน	๔.๒๘	๐.๗๑	มาก
๒ ด้านคุณธรรมจริยธรรม	๔.๒๑	๐.๗๓	มาก
๓ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	๔.๑๔	๐.๗๖	มาก
๔ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	๔.๒๔	๐.๗๒	มาก
รวม	๔.๒๒	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๒๘$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = ๔.๒๔$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = ๔.๒๑$) และด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๔$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี **ด้านการเรียน** (n= ๑๓๗)

ด้านการเรียน	ประสิทธิภาพของการดำเนินการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. มีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น	๔.๔๔	๐.๖๕	มาก
๒. ผลการเรียนรู้ได้คะแนนดีขึ้น	๔.๒๖	๐.๖๙	มาก
๓. ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อน ๆ มากขึ้น	๔.๒๒	๐.๗๓	มาก
๔. ขยันหมั่นเพียร ชอบอ่านหนังสือ แสวงหาความรู้เสมอ	๔.๓๐	๐.๗๑	มาก
๕. มีความรับผิดชอบต่องานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย	๔.๑๖	๐.๗๙	มาก
รวม	๔.๒๘	๐.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า มีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๔๔$) ขยันหมั่นเพียรชอบอ่านหนังสือ แสวงหาความรู้เสมอ ($\bar{X} = ๔.๓๐$) ผลการเรียนรู้ได้คะแนนดีขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๖$) ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อน ๆ มากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๒$) และมีความรับผิดชอบต่องานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีด้านคุณธรรมและจริยธรรม

(n= ๑๓๗)

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	ประสิทธิผลของการดำเนินการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบวินัย	๔.๑๒	๐.๗๙	มาก
๒. มีความซื่อสัตย์ในทางที่ถูกต้อง	๓.๙๙	๐.๗๘	มาก
๓. มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว และช่วยเหลือต่อผู้อื่นมากขึ้น	๔.๓๕	๐.๖๖	มาก
๔. มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น	๔.๓๘	๐.๖๙	มาก
๕. รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ	๔.๒๑	๐.๗๓	มาก
รวม	๔.๒๑	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๘$) มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว และช่วยเหลือต่อผู้อื่นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๕$) รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ ($\bar{X} = ๔.๒๑$) มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบวินัย ($\bar{X} = ๔.๑๒$) และมีความซื่อสัตย์ในทางที่ถูกต้อง ($\bar{X} = ๓.๙๙$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

(n= ๑๓๗)

ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	ประสิทธิผลของการดำเนินการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. มีสำนึกในบุญคุณของบุพการีและกตัญญูต่อบิดามารดา	๔.๐๖	๐.๘๕	มาก
๒. เชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล	๔.๑๑	๐.๗๗	มาก
๓. รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ช่วยครอบครัว	๔.๑๓	๐.๗๖	มาก
๔. รับผิดชอบต่อภาระงานที่บ้านที่ได้รับมอบหมาย	๔.๐๖	๐.๗๘	มาก
๕. คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อต้องประสบปัญหา	๔.๓๔	๐.๖๖	มาก
รวม	๔.๑๔	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อต้องประสบปัญหา ($\bar{X} = ๔.๓๔$) รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ช่วยครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล ($\bar{X} = ๔.๑๑$) มีสำนึกในบุญคุณของบุพการีและกตัญญูต่อบิดามารดา และรับผิดชอบต่อภาระงานที่บ้านที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = ๔.๐๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

(n= ๑๓๗)

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	ประสิทธิผลของการดำเนินการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา	๔.๓๘	๐.๖๕	มาก
๒. ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส	๔.๓๒	๐.๖๔	มาก
๓. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๓๖	๐.๖๖	มาก
๔. เคารพสิทธิเสรีภาพและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น	๔.๑๒	๐.๗๑	มาก
๕. ตัดติตข่าวสารและความรู้สมัยใหม่ในสังคมเสมอ	๔.๐๓	๐.๙๓	มาก
รวม	๔.๒๔	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา ($\bar{X} = ๔.๓๘$) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = ๔.๓๖$) ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = ๔.๓๒$) เคารพสิทธิเสรีภาพและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๑๒$) และตัดข่าวสารและความรู้สมัยใหม่ในสังคมเสมอ ($\bar{X} = ๔.๑๒$) ตามลำดับ

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

๔.๓ การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ระดับชั้น และประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๗-๔.๑๔

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ

n = ๑๓๗

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่าย พุทธธรรม	ชาย		หญิง		t	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านการเรียนรู้	๓.๐๔	๐.๔๓	๓.๐๗	๐.๔๐	๐.๖๖๔	๐.๕๐๘
๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	๓.๓๙	๐.๓๙	๓.๕๒	๐.๓๙	๒.๔๒๙	๐.๐๑๖
๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	๓.๔๒	๐.๓๔	๓.๔๗	๐.๔๑	๐.๙๖๒	๐.๓๓๗
๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	๓.๔๔	๐.๖๒	๓.๕๒	๐.๓๘	๒.๓๔๒	๐.๐๒๐
รวม	๓.๓๔	๐.๓๐	๓.๔๒	๐.๒๙	๒.๐๗๐	๐.๐๔๐

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกัน ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีห้องเรียนต่างกันประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับชั้น

ตารางที่ ๔.๘ แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับชั้น

n = ๑๓๗

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๐	๓	๑.๐๓	๘.๐๐	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๘๙	๑๒๔	๐.๑๓		
	รวม	๔๑.๗๐	๑๒๗			
๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๕	๓	๐.๘๕	๕.๙๘	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๐.๖๘	๑๒๔	๐.๑๔		
	รวม	๓๓.๒๓	๑๒๗			
๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๘	๓	๐.๗๙	๖.๖๒	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๕.๘๔	๑๒๔	๐.๑๒		
	รวม	๒๘.๒๑	๑๒๗			
๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๖	๓	๑.๐๒	๖.๕๔	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓.๖๗	๑๒๔	๐.๑๖		
	รวม	๓๖.๗๓	๑๒๗			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๗๘	๓	๐.๘๙	๗.๖๕	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๕.๑๗	๑๒๔	๐.๑๒		
	รวม	๒๗.๘๔	๑๒๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่มีระดับชั้นต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม

n = ๑๓๗

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
๑. ด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๖	๔	๐.๓๙	๒.๘๐*	๐.๐๔
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๘๓	๑๒๓	๐.๑๔		
	รวม	๓๐.๙๙	๑๒๗			
๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๔	๔	๐.๓๕	๒.๓๒	๐.๐๘
	ภายในกลุ่ม	๓๒.๑๙	๑๒๓	๐.๑๕		
	รวม	๓๓.๒๓	๑๒๗			
๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๘	๔	๐.๑๙	๑.๕๑	๐.๒๑
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๖๓	๑๒๓	๐.๑๓		
	รวม	๒๘.๒๑	๑๒๗			
๔.ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๗	๔	๐.๓๖	๒.๑๖	๐.๑๐
	ภายในกลุ่ม	๓๕.๖๗	๑๒๓	๐.๑๗		
	รวม	๓๖.๗๓	๑๒๗			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๔	๔	๐.๒๘	๒.๒๕	๐.๐๘
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๐๐	๑๒๓	๐.๑๓		
	รวม	๒๗.๘๔	๑๒๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัด

ปทุมธานี จำแนกตาม**ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม**ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่มี**ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม**ต่างกัน มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทองแตกต่างกัน ด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านการศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ด้านการศึกษา

ประสบการณ์ในการ เข้าค่ายอบรม คุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม	\bar{X}	ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม			
		๑-๒ ครั้ง	๒-๓ ครั้ง	๔-๕ ครั้ง	๖ ครั้งขึ้นไป
		๓.๔๗	๓.๖๓	๓.๕๓	๓.๓๙
๑-๒ ครั้ง	๓.๔๗	-	-๐.๑๖	๐.๓๖	๐.๒๔*
๒-๓ ครั้ง	๓.๖๓	-	๐.๐๒	๐.๒๘	๐.๒๓*
๔-๕ ครั้ง	๓.๕๓	-	๐.๔๓	๐.๔๐	๐.๓๗
๖ ครั้งขึ้นไป	๓.๓๙	-	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ๒-๓ ครั้ง มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม ด้านการศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ๑-๒ ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี	ความถี่
๑. ด้านการศึกษา	
๑) นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนและเอาใจใส่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนขยันและตั้งใจเรียน	๒๑
๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	
๑) โรงเรียนควรที่จะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านศาสนาทุกอาทิตย์หรือเป็นประจำ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนประพฤติดี มีสมาธิ	๑๗
๓. ด้านการความรับผิดชอบต่อครอบครัว	
๑) ควรสร้างกิจกรรมที่เป็นการสานสัมพันธ์ความรักความเข้าใจในครอบครัว ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้พูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้านและในโรงเรียน	๑๓
๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	
๑) ความเอาใจใส่และให้ความร่วมมือ เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นอย่างดีในทุกเรื่อง เช่นกิจกรรมการเข้าค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ	๑๕
๒) นักเรียนมีความขยันปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอ และหมั่นฝึกฝนตนเอง	
๓) คิดและวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอสามารถวางแผนการทำงานต่างด้วยตนเอง เช่นงานกีฬา งานแห่เทียน งานชุมชน งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การนำเสนอแนวคิด และรับฟังข้อคิดเห็นของครูและเพื่อนนักเรียน	
รวม	๖๖

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้ให้ข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้ให้ความคิดเห็น จำนวน ๖๖ ความเห็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ **๑. ด้านการศึกษา** นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนและเอาใจใส่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนขยันและตั้งใจเรียน (๒๑) **๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม** โรงเรียนควรที่จะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านศาสนาทุกอาทิตย์หรือเป็นประจำ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนประพฤติดี มีสมาธิ (๑๗) **๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว** เมื่อนักเรียนทำความดีหรือสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนควรให้คะแนนความดีหรือใบเกียรติบัตรรับรองความดี (๑๕) **๔. ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน** ๑) ความเอาใจใส่และให้ความร่วมมือ เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นอย่างดีในทุกเรื่อง เช่นกิจกรรมการเข้าค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ๒) นักเรียนมีความขยันปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอ และหมั่นฝึกฝนตนเอง ๓) คิดและวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอ สามารถวางแผนการทำงานต่างด้วยตนเอง เช่น งานกีฬา งานแห่เทียน งานชุมชน งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนการนำเสนอแนวคิด และรับฟังข้อคิดเห็นของครูและเพื่อนนักเรียน (๑๕)

บทที่ ๕

สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือ ใช้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ ๑-๓ จำนวน ๑๓๗ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๑ ผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ (ร้อยละ ๑๐๐) เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์สรุปข้อมูลลงตารางประกอบการบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้แก่ เพศ ระดับชั้น ประสบการณ์เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ผู้วิจัยนำเสนอโดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ พบว่า

เพศ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๗๙ คน ร้อยละ ๕๗.๖ รองลงมา คือ เพศหญิง จำนวน ๕๘ คน ร้อยละ ๔๒.๔ ตามลำดับ

ระดับชั้น ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘

ประสบการณ์ในการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ปัจจัยส่วนบุคคลนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ประสบการณ์ในการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม พบว่า เคยเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม พุทธธรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ๓-๔ ครั้ง จำนวน ๖๗ คน คิดเป็น

ร้อยละ ๔๙.๔, ๑-๒ ครั้ง จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔, ๕-๖ ครั้ง จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙ และมากกว่า ๖ ครั้ง จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมการแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

โดยรวม ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๒๘$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = ๔.๒๔$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = ๔.๒๑$) และด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๔$) ตามลำดับ

ด้านการเรียน ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า มีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๔๔$) ขยันหมั่นเพียร ชอบอ่านหนังสือ แสวงหาความรู้เสมอ ($\bar{X} = ๔.๓๐$) ผลการเรียนได้คะแนนดีขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๖$) ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อน ๆ มากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๒$) และมีความรับผิดชอบต่องานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ตามลำดับ

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๘$) มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว และช่วยเหลือ

ต่อผู้อื่นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๕$) รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ ($\bar{X} = ๔.๒๑$) มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบวินัย ($\bar{X} = ๔.๑๒$) และมีความซื่อสัตย์ในทางที่ถูกต้อง ($\bar{X} = ๓.๙๙$) ตามลำดับ

ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือติดตามดาเมื่อต้องประสบปัญหา ($\bar{X} = ๔.๓๔$) รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ช่วยครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล ($\bar{X} = ๔.๑๑$) มีสำนึกในบุญคุณของบุพการีและกตัญญูต่อบิดามารดา และรับผิดชอบภาระงานทางบ้านที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = ๔.๐๖$) ตามลำดับ

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา ($\bar{X} = ๔.๓๘$) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = ๔.๓๖$) ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = ๔.๓๒$) เคารพสิทธิเสรีภาพและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๑๒$) และติตข่าวสารและความรู้สมัยใหม่ในสังคมเสมอ ($\bar{X} = ๔.๑๒$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ระดับชั้น และประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง

๕.๑.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้ให้ข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้ให้ความคิดเห็น จำนวน ๖๖ ความเห็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ๑. ด้านการศึกษา นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนและเอาใจใส่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนขยันและตั้งใจเรียน (๒๑) ๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนควรที่จะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านศาสนาทุกอาทิตย์หรือเป็นประจำ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนประพฤติดี มีสมาธิ (๑๗) ๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว เมื่อนักเรียนทำความดีหรือสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนควรให้คะแนนความดีหรือใบเกียรติบัตรรับรองความดี (๑๕) ๔. ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ๑) ความเอาใจใส่และให้ความร่วมมือ เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นอย่างดีในทุกเรื่อง เช่น กิจกรรมการเข้าค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ๒) นักเรียนมีความขยันปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอ และหมั่นฝึกฝนตนเอง ๓) คิดและวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอสามารถวางแผนการทำงานต่างด้วยตนเอง เช่น งานกีฬา งานแห่เทียน งานชุมชน งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนการนำเสนอแนวคิด และรับฟังข้อคิดเห็นของครูและเพื่อนนักเรียน (๑๕)

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม ค่ายพุทธธรรม ของโรงเรียนวัดบางกุฎีทองจังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ การวิจัยตามวัตถุประสงค์

การศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

โดยภาพรวม พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเรียน ($\bar{X} = ๔.๒๘$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = ๔.๒๔$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = ๔.๒๑$) และ

ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๔$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พรทิพย์ มูลประการ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้ ทศนคติ และความคาดหวังในการจัดกิจกรรมคณาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่า ๑. นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความรู้ในความหมายตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ๒. นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเข้าใจในความหมายตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ๓. นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีทัศนคติในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ๔. นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมเข้าค่าย อบรมหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา นั้น มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เช่น เรื่องหลักสูตร การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน กิจกรรมระยะเวลา สถานที่ เป็นต้น

(๕) นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเห็นว่า การปฏิบัติตนของนักเรียนผู้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา นั้น สอนใหญ่มีความเหมาะสม เช่น การทำบุญใส่บาตร การช่วยเหลือเพื่อน การไม่เสพยาเสพติด การไม่หนีโรงเรียน

ด้านการเรียน ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า มีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๔๔$) ขยันหมั่นเพียร ชอบอ่านหนังสือ แสวงหาความรู้เสมอ ($\bar{X} = ๔.๓๐$) ผลการเรียนได้คะแนนดีขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๖$) ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อน ๆ มากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๒๒$) และมีความรับผิดชอบต่องานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ตามลำดับ

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๘$) มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว และช่วยเหลือต่อผู้อื่นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๓๕$) รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ ($\bar{X} = ๔.๒๑$) มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบวินัย ($\bar{X} = ๔.๑๒$) และมีความซื่อสัตย์ในทางที่ถูกต้อง ($\bar{X} = ๓.๙๙$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**ศิริรักษ์ เกตุรักษา** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต ณ

ศูนย์อบรมเยาวชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของเยาวชน หลังจากผ่านการอบรมไปแล้ว มีพฤติกรรมดีขึ้น มีสัมมาคารวะ พูดจาไพเราะ เป็นต้น ฯลฯ และมี แนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเยาวชน คือ อยากให้มีการอบรมอย่างต่อเนื่องนำธรรมะ ต่างๆ ไปสอนในห้องเรียน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองร้อยละ ๓๑.๐๐ มีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมดีขึ้นกว่าแต่ก่อนที่ยังไม่อบรม อาการความก้าวร้าวลดลง พูดจาสุภาพขึ้น รู้จักบาปบุญคุณ โทษ

ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธ ธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ข้อ พบว่า คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อต้องประสบปัญหา ($\bar{X} = ๔.๓๔$) รู้จักประหยัด มัธยัสถ์ช่วยครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล ($\bar{X} = ๔.๑๑$) มีสำนึกใน บุญคุณของบุพการีและกตัญญูต่อบิดามารดา และรับผิดชอบภาระงานที่บ้านที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = ๔.๐๖$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรทิพย์ ประมูลการ** ได้ศึกษาเรื่อง “การติดตามพฤติกรรม ทางสังคมหลังการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสันป่าตอง วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การนำนักเรียนเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมช่วยส่งเสริม หรือพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนได้มาก ช่วยกล่อมเกลาจิตใจนักเรียนให้เป็นคนดี โดยเฉพาะเรื่องความมีน้ำใจต่อครอบครัวและผู้อื่น มีความกตัญญูเอาใจใส่ดูแลพ่อแม่ให้ความ ช่วยเหลือในกิจกรรมตามหน้าที่ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่พอช่วยได้มากขึ้น ในด้านการเรียน พบว่า นักเรียนมีวินัยในการเข้าชั้นเรียน ตั้งใจเรียนดี มีสัมมาคารวะ และกิริยามารยาทที่ดีงาม มีส่วนน้อยที่ มีปัญหาเรื่องการส่งงานไม่ตรงเวลาและครูได้ตักเตือนให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาแล้ว ส่วนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับ การเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมเข้า ค่ายคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่องและครูควรช่วยกันติดตามดูแลพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อให้ทำ ความดีอย่างต่อเนื่อง

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม ที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีประสิทธิภาพของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดใน แต่ละข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา ($\bar{X} = ๔.๓๘$) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = ๔.๓๖$) ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = ๔.๓๒$) เคารพสิทธิเสรีภาพและ

รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๑๒$) และติดข่าวสารและความรู้สมัยใหม่ในสังคมเสมอ ($\bar{X} = ๔.๑๒$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

๕.๒.๓ การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ระดับชั้น และประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

นักเรียนที่มีเพศ และระดับชั้นเรียนต่างกันมีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน พบว่า เพศต่างกันประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระศรชัย วังคำ** ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรม ค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม” ผลการวิจัย พบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจที่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง ในขณะที่เพศชาย เป็นกลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจในระดับกลาง ด้านความพึงพอใจต่อโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านสถานที่และ สิ่งแวดล้อม ด้านทัศนคติพบว่า นักเรียนมีสมาธิที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อผลการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามลำดับ ด้านการนำหลักธรรมไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในด้าน การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ และการเป็นศาสนิกที่ดีของศาสน

ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัด

บางกุกุฎิทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุกุฎิทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรมต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุกุฎิทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรมต่างกัน มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุกุฎิทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน ด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ๒-๓ ครั้ง มีประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรม ด้านการศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธธรรม ๑-๒ ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพรทิพย์ มูลประการ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้ ทศนคติ และความคาดหวังในการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เช่น เรื่องหลักสูตร การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน กิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ เป็นต้น และนักเรียนที่เข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเห็นว่า การปฏิบัติตนของนักเรียนผู้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม เช่น การ ทำบุญใส่บาตร การช่วยเหลือเพื่อน การ ไม่เสพยาเสพติด การไม่หนีโรงเรียน เป็นต้น

๕.๒.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุกุฎิทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมืองจังหวัดปทุมธานี

พบว่า ประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุกุฎิทอง ตำบลบางกะดี อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ได้ให้ข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้ให้ความคิดเห็น จำนวน ๖๖ ความเห็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ๑. ด้านการศึกษา นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนและเอาใจใส่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนขยันและตั้งใจเรียน (๒๑) ๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนควรที่จะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านศาสนาทุกอาทิตย์หรือเป็นประจำ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนประพฤติดี มีสมาธิ (๑๗) ๓. ด้าน

ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เมื่อนักเรียนทำความดีหรือสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนควรให้คะแนนความดีหรือใบเกียรติบัตรรับรองความดี (๑๕) ๔. ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ๑) ความเอาใจใส่และให้ความร่วมมือ เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นอย่างดีในทุกเรื่อง เช่น กิจกรรมการเข้าค่ายเยาวชน กิจกรรมกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ๒) นักเรียนมีความขยันปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอ และหมั่นฝึกฝนตนเอง ๓) คิดและวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอสามารถวางแผนการทำงานต่างด้วยตนเอง เช่น งานกีฬา งานแท่นเทียน งานชุมชน งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนการนำเสนอแนวคิด และรับฟังข้อคิดเห็นของครูและเพื่อนนักเรียน (๑๕) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ราตรี ัญญา** ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิผลการวิจัยพบว่าต้องเป็นหินการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สำคัญกับชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ย ๙๕.๑๐ มากกว่านักเรียนไทยซึ่งมีค่าเฉลี่ยข้อ ๒.๒๔ อำเภอมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันมีจำนวนมากที่สุดคือ ๑๕๐: ๗.๘๐ คะแนนเฉลี่ย ๙๗.๑๒ ส่วนนักเรียนที่นอนหลับทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สำคัญกับชีวิตประจำวันในระดับปานกลางมีจำนวนรองลงมาคือร้อยละ ๑๒.๒๐ คะแนนเฉลี่ย ๘๘.๐๒

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ควรเพิ่มเนื้อหาการอบรมด้วยการเจริญภาวนา เพื่ออบรมเห็นประโยชน์และสามารถนำความเข้าใจที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒. เนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมคุณธรรมให้เหมาะสมกับระดับของเยาวชนเรียนรู้สามารถใช้งานได้ถูกต้อง

๓. สนับสนุนและส่งเสริมให้ฟังเข้ามาฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการฝึกอบรมนำไปหรือไม่ของผู้อื่นให้มากขึ้นคือมันพูดให้ฟังทำให้ดูเป็นตัวอย่างและมันทำการปฏิบัติให้ผู้อื่นให้เข้าได้ปฏิบัติการซึ่งสอดคล้องกับคำว่าพูดให้ฟังทำให้ดูอยู่ให้เขาเห็นให้เขาได้สัมผัส

๔. ควรศึกษาเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับการฝึกของเธอมาเมืองไทยเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจและไม่สนใจทางด่วนมาลงสะพานภูมิพล

๕. รูปแบบการฝึกอบรมควรมีการเพิ่มข้อความบนปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม แสดงความคิดเห็นร่วมกับการร่วมกิจกรรมโดยใช้หลักการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแม่ครูผู้ควบคุมมีส่วนร่วมด้วย

๖. ควรมีการเผยแพร่หลักสูตรและแนวทางในการดำเนินโครงการฝึกอบรมค่ายพุทธธรรมทางไปวัดทองทั่วทุกภูมิภาคเพื่อเป็นแหล่งพัฒนายาบำรุงร่างกายและพัฒนาโดยเมื่อเป็นมนุษย์นอกเหนือจากสถาบันการศึกษาซึ่งเน้นให้ความรู้ทางด้านวิชาการ

๗. ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือโครงการฝึกอบรมมวลชนด้านศีลธรรมกลับมาถึงศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเยาวชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

มีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. วิจัยความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้ปกครองของค่ายพุทธธรรมโรงเรียนวัดบางกุฎีทองเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ

๒. ควรมีการติดตามประเมินผลเยาวชนที่ผ่านโครงการฝึกอบรมค่ายพุทธธรรมพุทธธรรมกับผู้ปกครองและอาจารย์ประจำชั้นทุก ๕ ปีเพื่อติดตามผลที่ได้จากการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม

๓. การศึกษาวิชาการสอนและเทคนิควิธีการหาข้อสอบภาษาสอบวิทยาศาสตร์สังคม ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมเยาวชน

๔. การประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา. กองศาสนาศึกษาและแนวทางการปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ และการปฏิบัติ
ตามค่านิยม ๕ ประการ. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๓๖.

_____ . คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๒๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้าน การ
ควบคุมตนเองได้และความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว,
๒๕๔๒.

กรมสามัญศึกษา. การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาชุดการสอน ปลูกฝังเสริมสร้าง
ค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุ
ก่อ สวัสดิ์พานิช, วิทยุและ การปรับปรุงบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๙.

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์. การบริหารและการพัฒนาองค์การ. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการ
บริหาร และพัฒนาองค์การ (หน่วยที่ ๒). นนทบุรี: โรงพิมพ์ N
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๐.

จำเนียร ช่วงโชติและคณะ. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๒๑.

ชม ภูมิภาค. ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร: สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย
๒๕๒๕.

นิภา เมธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). เพื่ออนาคตการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา,
๒๕๓๐.

พระเมธีธรรมาภรณ์. (ประยูร ธรรมจิตโต). พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๓.

พิตร ทองชั้น. หลักการวัดผล: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์วังบูรพา, ๒๕๔๑.

พิสนุ พองศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: เขียวฝ้าการพิมพ์, ๒๕๔๙.

- พุทธทาสภิกขุ. **การเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๒๑.
- ไพศาล ภูโพบูลย์. **อังกณาทตริทัศน์และปนัดดา มีสมบัติงาม. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- ภิญโญ สาร. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙.
- มัฆวาท สุวรรณเรือง. “ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันปรามทุจริตเลือกตั้งของโครงการท.ม.ก. ไปปฏิบัติ: กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. **การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- รัตน์ บัวสนธิ์. **การประเมินโครงการ/การวิจัยเชิงปริมาณ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชัน จำกัด, ๒๕๔๒.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีรียาสัน, ๒๕๓๘.
- สถาบันบัณฑิตธรรม. **พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชเฉลิมฉลอง ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.
- สมคิด แก้วสนธิ และภิรมย์ กมลรัตน์กุล. **การวิเคราะห์และการประเมินผลบริการสาธารณะสุข**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- สมคิด พรหมจ้อย. **เทคนิคการประเมินโครงการ**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๔๒.
- สมจิตร พิงพรรษา. “การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเครือข่ายคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- สมใจ ลักษณะ. **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๒.
- สมชัย วงษ์คณะและทวนทอง เขาวงกิตพิงค์. **เอกสารการสอนวิชาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๐.
- สงศรี ชมภูวงศ์. **การออกแบบการวิจัย**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๙.

สำราญ มีแจ้ง. รศ.ดร. การวางแผนและการบริหารโครงการ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๐.

หน่วยศึกษานิเทศก์. ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบ. กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๖.

อรุณ รักธรรม, **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่: การบริหารองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

(๒) วิทยานิพนธ์

บุญเรือง ศรีเหรียญ. “การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับชั้นลดหลั่นสอดแทรกเชิงเส้น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒.

พรทิพย์ มูลประการ. “การติดตามพฤติกรรมทางสังคมหลังการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

พัสนันต์ ศรีสำราญ. “การปลูกฝังพุทธจริยธรรมในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น: ศึกษาเปรียบเทียบวัยรุ่นหญิงที่ผ่านและไม่ผ่านโครงการค่ายพุทธบุตร กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.

พระครูสุตวรกาญจน์ (สถาพร แนวพานิช), “ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญ อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ

พระศรีชัย วังคำ. “การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม“ค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๓.

เมตตา อิศราภรณ์. “รูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมสำหรับเยาวชนค่ายพุทธบุตรวัดปัญญานันทาราม”. **รายงานผลการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, ๒๕๔๘.

ศิริรักษ์ เกตุรักษา, “การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี: เยาวชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต ณ ศูนย์อบรมเยาวชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ

อนันต์ แก้วยานะ, ประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตร ศึกษาเฉพาะกรณี : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๓.

อรุณวรรณ บุญเทียบพิพัฒน์พร. “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธทศทศนา กรณีศึกษาค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์ วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

กรมการศาสนา, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/. [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ปีการศึกษา ๒๕๖๐, (๑๐ มิ.ย. ๖๐), [ออนไลน์], แหล่งที่มา <https://data.bopp-obec.info/> [๑๑ กันยายน ๒๕๖๐].

คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/ [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

จันทร์ พวงยอด, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/ [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

นัยนา จันทร์มิตร, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร และวรัญ ชาติธรรมรักษ์, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.chiangmaiarea๑.net/nitesonline/Manual, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

ฟลิปปโป, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=125, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คติพจน์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.swu.ac.th/history.php>, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

วิภา ทาโบราณ, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.thaiedresearch.org/, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

โสภภาพรรณ อัครราศิวัชรโรจน์, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

อรุณวรรณ พาณิชปฐมพงศ์, ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.sahavicha.com/, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

อ้อยทิพย์ ทองดี. ความหมายของความรับผิดชอบ, [ออนไลน์],แหล่งที่มา:
www.thaiedresearch.org/, [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Book:

Cronbach, Lee J. **Essentials of psychological testing** (4 th ed.). New York: Harper & Row, 1971.

Glasser. W, **Reality Therapy A new approach to psychotherapy**. New York: Harper and Row, 1965.

Hatry, Harry P. Marita Alexander, and James R, Fountain, **Service Efforts and Accomplishments Reporting: Elementary and Secondary Education**. Norwalk, CT: Governmental Accounting Standards Board, 1989.

Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel, **Educational Administration: Theory Research and Practice: 4 th ed**. New York: Harper Collins, 1991.

Northcraft, Gregory B., and Neale, Margaret A., **Dyadic negotiation: The twoperson game**. In Bazerman, M. H. , Lewicki, R. J. , and Sheppard, B. (Eds.), **Research in Bargaining and Negotiating in Organizations, Volume 3**. Greenwich, CT: JAI Press, 1990.

Opkin, Michael. "Active Parenting". San Francisco: Harper and Row, 1987.

Steers, R.M. **Organizational effectiveness: Abehavioral view**. Santa Monica, California: Goodyear Publishing Company, Inc, 1977.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ประสิทธิภาพของการอบรมธรรมะดำเนินโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง: ๑. แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของการอบรมธรรมะดำเนินโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบต่อพฤติกรรมของเยาวชน แบบสำรวจนี้แบ่งออกเป็น ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ ๒ ด้านการเรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ตอนที่ ๓ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๒. แบบสำรวจนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข้อมูลที่ท่านได้กรอกในแบบสำรวจนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัย

พระชวลิต ปุณฺณโก (บุญญจักร์)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ประสิทธิภาพของการอบรมธรรมะดำเนินโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

() ชาย () หญิง

๒. ระดับชั้น

() มัธยมศึกษาปีที่ ๑ () มัธยมศึกษาปีที่ ๒ () มัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม หรือค่ายพุทธธรรม

() ๑. ๑-๒ ครั้ง () ๒. ๓-๔ ครั้ง () ๓. ๕-๖ ครั้ง () ๔. มากกว่า ๖ ครั้ง

ตอนที่ ๒ ให้แสดงความคิดเห็นตามระดับความคิดเห็นที่เป็นจริง โดยใส่เครื่องหมายถูก () ลงในช่องความคิดเห็นในตารางข้างล่างนี้

ประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านการเรียน						
๑	มีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น					
๒	ผลการเรียนได้คะแนนดีขึ้น					
๓	ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อน ๆ มากขึ้น					
๔	ขยันหมั่นเพียร ชอบอ่านหนังสือ แสวงหาความรู้เสมอ					
๕	มีความรับผิดชอบต่องานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย					
๒. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม						
๖	มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบวินัย					
๗	มีความซื่อสัตย์ในทางที่ถูกต้อง					
๘	มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว และช่วยเหลือต่อผู้อื่นมากขึ้น					

๙	มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น					
๑๐	รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ					
๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
๑๑	มีสำนึกในบุญคุณของบุพการีและกตัญญูต่อบิดามารดา					
๑๒	เชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล					
๑๓	รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ช่วยครอบครัว					
๑๔	รับผิดชอบภาระงานทางบ้านที่ได้รับมอบหมาย					
๑๕	คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อต้องประสบปัญหา					
๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม						
๑๖	เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา					
๑๗	ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส					
๑๘	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
๑๘	เคารพสิทธิเสรีภาพและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น					
๒๐	ติดติดข่าวสารและความรู้สมัยใหม่ในสังคมเสมอ					

ตอนที่ ๓ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑) ด้านการเรียน

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๒) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

๔) ความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัญหาและอุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ของแบบสอบถามเพื่องานวิจัย
เรื่อง ประสิทธิภาพการเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธธรรมตามความเห็นของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษา โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ต.บางกะดี อ.เมือง จ.ปทุมธานี

.....
Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
0.9198	30

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	193.66	188.23	0.41	0.9198
2	193.50	189.07	0.34	0.9198
3	193.62	189.59	0.36	0.9198
4	193.60	185.96	0.58	0.9198
5	193.90	184.34	0.52	0.9198
6	193.58	189.55	0.29	0.9198
7	193.40	189.27	0.30	0.9198
8	193.96	186.81	0.44	0.9198
9	193.98	188.67	0.43	0.9198

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
10	193.90	185.48	0.50	0.9198
11	194.06	183.04	0.63	0.9198
12	193.86	184.98	0.66	0.9198
13	193.82	184.84	0.58	0.9198
14	194.10	186.09	0.44	0.9198
15	194.24	185.82	0.48	0.9198
16	194.00	188.12	0.45	0.9198
17	193.80	186.12	0.56	0.9198
18	193.80	186.73	0.52	0.9198
19	193.52	186.82	0.39	0.9198
20	193.84	188.26	0.44	0.9198
21	193.92	186.52	0.56	0.9198
22	194.18	186.03	0.46	0.9198
23	194.30	185.27	0.45	0.9198
24	194.34	184.96	0.55	0.9198
25	194.14	185.88	0.52	0.9198
26	194.12	187.41	0.46	0.9198
27	194.12	185.50	0.52	0.9198
28	194.08	185.63	0.53	0.9198
29	194.38	185.55	0.48	0.9198
30	194.16	185.77	0.48	0.9198

ภาคผนวก ค

จดหมายเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์บาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑

ที่ ศธ ๖๑๕๖/๒๒๔

วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระเทพสุวรรณเมธี, ดร.

ด้วย พระครูปลัดศกดิ์ มหาวีโร นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๒๐๕๑๒๑ ที่อยู่วัดบางเตย ถนนนวมินทร์ ซอย ๖๐ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามจึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ จึงเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของนิสิตเพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระมหาโกมล กมลโล)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาฬีศึกษาพุทธโฆส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ผู้ประสานงาน: นายสมบุรณ์ จารุณะ

โทร. ๐๙๙-๔๔๕-๔๒๕๖

นิสิตผู้วิจัย: พระครูปลัดศกดิ์ มหาวีโร

โทร. ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์บาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑

ที่ ศธ ๖๑๕๖/๒๒๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระศรีวิสุทธิเวที, ดร.

ด้วย พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๑๒๐๕๑๒๑ ที่อยู่วัดบางเตย ถนนนวมินทร์ ซอย ๖๐ แขวง
คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
“ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้ออกแบบเครื่องมือ
วิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหา
แบบสอบถามจึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ จึงเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของ
นิสิตเพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ
โอกาสนี้

ได้ตรวจสอบเอกสารแล้ว
พระศรีวิสุทธิเวที

(พระมหาโกมล กมโล)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาหลีศึกษาพุทธโฆส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ผู้ประสานงาน: นายสมบุญ จารุณะ
นิสิตผู้วิจัย: พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร

โทร. ๐๙๙-๔๔๕-๔๒๕๖

โทร. ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์บาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม โทร. ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๑

ที่ ศธ ๖๑๕๖/๒๒๖

วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระมหาสุขสันต์ สุขวทุฒโน, ดร.

ด้วย พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๑๒๐๕๑๒๑ ที่อยู่วัดบางเตย ถนนนวมินทร์ ซอย ๖๐ แขวง
คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
“ศึกษาการใช้หลักอภิปาฐ ๔ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้ออกแบบเครื่องมือ
วิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหา
แบบสอบถามจึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ จึงเรียนมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของ
นิสิตเพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ
โอกาสนี้

ศาสตราจารย์ ดร. สุวทุฒโน
๙

(พระมหาโกมล กมลโล)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาฬีศึกษาพุทธโฆส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ผู้ประสานงาน: นายสมบุรณ์ จารุณะ

โทร. ๐๙๙-๔๔๕-๔๒๕๖

นิสิตผู้วิจัย: พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร

โทร. ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔

ที่ ศธ ๖๑๕๖/๑๔๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาศีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
 ๑๐๘/๕ หมู่ ๒ ต.หอมเกร็ด
 อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐
 โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๔-๒๙๙๙-๓๕๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

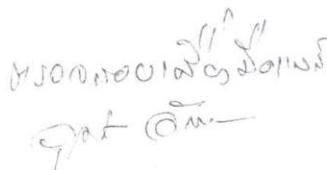
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 เจริญพร อาจารย์วุฒิชัย อัดถาพงศ์
 สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๑๒๐๕๑๒๑ ที่อยู่วัดบางเตย ถนนนวมินทร์ ซอย ๖๐ แขวง
 คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๕๔ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
 “ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
 โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้ออกแบบเครื่องมือ
 วิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหา
 แบบสอบถามจึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของ
 นิสิตเพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ
 โอกาสนี้

 (พระมหาโกมล กมล)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บาศีศึกษาพุทธโฆส
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาศีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ผู้ประสานงาน: นายสมบุญ จารุณะ
 นิสิตผู้วิจัย: พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร

โทร. ๐๙๙-๔๔๕-๔๒๕๖
 โทร. ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๕๔

ที่ ศธ ๖๑๕๖/๑๔๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบ่านศึกษาศาสตร์ นครปฐม
 ๑๐๘/๕ หมู่ ๒ ต.หอมเกร็ด
 อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐
 โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๔-๒๙๙-๓๕๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 เจริญพร ดร. อินทิรา นวลสัมฤทธิ์
 สิ่งที่มาด้วย เอกสารเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๑๒๐๕๑๒๑ ที่อยู่วัดบางเตย ถนนนวมินทร์ ซอย ๖๐ แขวง
 คลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
 “ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
 โรงเรียนวัดบางเตย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้ออกแบบเครื่องมือ
 วิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหา
 แบบสอบถามจึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ จึงเจริญพรมมาเพื่อเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของ
 นิสิตเพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ
 โอกาสนี้

ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของ
 พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร นิสิต
 ไว้เรียบร้อยแล้ว

@mth นวลสัมฤทธิ์

(พระมหาโกมล กมโล)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บ่านศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบ่านศึกษาศาสตร์ นครปฐม

ผู้ประสานงาน: นายสมบูรณ์ จารุณะ
 นิสิตผู้วิจัย: พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร

โทร. ๐๙๙-๔๔๕-๔๒๕๖

โทร. ๐๘-๗๐๗๐-๑๕๔๔

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความ (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ประสิทธิภาพของการอบรมธรรมะดำเนินโครงการค่ายพุทธธรรมที่มีผลต่อนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ตำบลบางกะดี
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการ	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปล ผล
๑. ด้านการเรียนรู้								
๑. มีสมาธิเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนมากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๒. ผลการเรียนรู้ได้คะแนนดีขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๓. ร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อน ๆ มากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๔. ขยันหมั่นเพียร ชอบอ่านหนังสือแสวงหาความรู้เสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๕. มีความรับผิดชอบต่องานในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๒. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม								
๖. มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบวินัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๗. มีความซื่อสัตย์ในทางที่ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๘. มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว และช่วยเหลือต่อผู้อื่นมากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๙. มีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๐. รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแสดงภาวะผู้นำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้

ประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการ	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
๓. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว								
๑๑. มีสำนึกในบุญคุณของบุพการีและกตัญญูต่อบิดามารดา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๒. เชื่อฟังโอวาทของพ่อแม่ตามหลักเหตุผล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๓. รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ช่วยครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	
๑๔. รับผิดชอบต่อภาระงานที่บ้านที่ได้รับมอบหมาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๕. คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือบิดามารดาเมื่อต้องประสบปัญหา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๔. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม								
๑๖. เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะด้วยจิตอาสา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๗. ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๘. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๑๙. เคารพสิทธิเสรีภาพและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้
๒๐. ตัดติตข่าวสารและความรู้สมัยใหม่ในสังคมเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	+๑	ใช้ได้

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ

๑. พระเทพปริยัติมุนี, ผศ.ดร.

ป.ธ.๙ รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์), บธ.ด. (บริหารธุรกิจ)
 อาจารย์ประจำ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆศ นครปฐม

๒. พระศรีวินยาภรณ์ (สายรุ่ง อินทาวุธ), ดร.

ป.ธ. ๙, ศน.บ., อ.ม., Ph.D. (Buddhist Studies)
 อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ดร. สุพิชฌาย์ พรพิชฌรงค์

ศศ.บ. (ภาษาไทย), บธ.ม.(บริหารธุรกิจ), ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา), พธ.ด.
 (พระพุทธศาสนา)
 อาจารย์ประจำหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆศ นครปฐม

๔. ดร. นवलวรรณ พูนวสุพลฉัตร

ธ.ศ. เอก, อภิธรรม (จุฬเอก), ป.บัณฑิต (พระไตรปิฎกศึกษา), วท.บ.
 (พยาบาลและผดุงครรภ์), M.A. (Economics), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาชีวิตและความตาย

๕. อาจารย์วุฒิชัย อรรถาพงศ์

ศศ.บ. (โสตทัศนศึกษา), คอ.ม. (เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา)
 นักวิชาการโสตทัศนศึกษาชำนาญการ

ภาคผนวก ข
ตารางของเครื่องซีและมอร์แกน

ตารางของเครจซี่และมอร์แกน

ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง
10	10	100	80	280	162	800	260	2,800	338
15	14	110	86	290	165	850	265	3,000	341
20	19	120	92	300	169	900	269	3,500	346
25	24	130	97	320	175	950	274	4,000	351
30	28	140	103	340	181	1,000	278	4,500	354
35	32	150	108	360	186	1,100	285	5,000	357
40	36	160	113	380	191	1,200	291	6,000	361
45	40	170	118	400	196	1,300	297	7,000	364
50	44	180	123	420	201	1,400	302	8,000	367
55	48	190	127	440	205	1,500	306	9,000	368
60	52	200	132	460	210	1,600	310	10,000	370
65	56	210	136	480	214	1,700	313	15,000	375
70	59	220	140	500	217	1,800	317	20,000	377
75	63	230	144	550	226	1,900	320	30,000	379
80	66	240	148	600	234	2,000	322	40,000	380
85	70	250	152	650	242	2,200	327	50,000	381
90	73	260	155	700	248	2,400	331	75,000	382
95	76	270	159	750	254	2,600	335	100,000	384

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-ฉายา/นามสกุล : พระสมุห์ชวลิต ปุณณโก (บุญญจักร์)
- วัน/เดือน/ปี เกิด : วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
- ภูมิลำเนา : จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- การศึกษาทางโลก : วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี (ปวส.)
 พ.ศ. ๒๕๕๖ : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) รุ่นที่ ๙
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๕๙ : ปริญญาตรี พธ.บ. (พระพุทธศาสนา)
 หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๖๑ : ปริญญาโท พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)
 หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
- การศึกษาทางธรรม
- พ.ศ. ๒๕๔๕ : นักรธรรมชั้นเอก
 สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี
 วัดบางพูน ตำบลบางพูน อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
- ประสบการณ์การทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๔๔ : ครูสอนพระปริยัติธรรม วัดบางพูน (แผนกธรรม)
- พ.ศ. ๒๕๕๙ : ครูสอนพระปริยัติธรรม วัดชินวรารามวรวิหาร (แผนกธรรม)
- บรรพชา/อุปสมบท : วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓
- สังกัดวัด : วัดชินวรารามวรวิหาร ตำบลบางชะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
- ตำแหน่งหน้าที่ :
- ปีที่เข้าศึกษา : ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดชินวรารามวรวิหาร ตำบลบางชะแยง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
- โทรศัพท์ : ๐๘๘-๗๔๑-๔๒๖๕